T.
Nagy.Kir.Nemzeti Muzeum
Budapest.

Pályázatok

A hajdúböszörményi Bész-Jákob Egyesület héber-német ovódájánál és Bész-Jákob iskolájánál megüresedett tanítónői állásra ezennel pályázatot hirdetek. Pályázhat a bécsi Bész-Jákob iskolában oklevelet nyert tanítónő. Előnyben részesül az a pályázó, akinek tanítóképzői oklevele vagy más középiskolai végzettsége is van, továbbá, aki a héber nyelvtudáson kívül nyugati nyelveket is bír. Megválasztandó tanítónő köteles a Bész-Jákob ovóda- és iskolákon kívül a helybeli ref. polgári leányiskolában a zsidó leányok hitoktatását is ellátni. Az állás jövedelme ezidőszerint havi 80 pengő. Felhívom az ezen állásra pályázó tanítónőket, hogy születési, anyakönyvi kivonattal, tanítói oklevél hiteles másolatával, erkölcsi megbízhatságot, szigorúan vallásos orthodox életmódot, valamint esetleges eddigi működést igazoló bizonyítványokkal felszerelt pályázati kérvényüket a hitközség elnökéhez jelen pályázat megjelenésétől számított 14 napon belül postán küldjék be. Pályázati kérvényben rövid életrajz (curriculum vitae) is melléklendő. Hiányosan felszerelt, a pályázat feltételeinek meg nem felelő, vagy későn érkező kérvények figyelembe nem vehetők.

Hajdúböszörmény.

Dr. Józan Sándor hitk. elnök.

Chanukára ajándékba zsidó könyvet

GONDOS SÁNDOR

zsidó könyvkereskedéséből

BUDAPEST,

Andrássy út 53. Telefon: 1-171-22

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig P 4, azonfelül soronként P 1.)

Rebenwurzl Klára és *Rebenwurzl Jenő* Budapesten december 6-án déli fél 1 órakor tartják esküvőjüket a Kaziczy-u. orth. izr. templomban.

Gescheit Olga Salgótarján és *Iczkovics M. Miklós* bőrkereskedő, Gyöngyös-Rákoshegy, jegyesek.

Fränkl Szórele H.-Böszörmény, *Lőwy J. M.* Szatmár jegyesek.

Neumann Zsenkát Nyirbátor, eljegyezte *Seelfreund Mór* Nagyhalász. (M. k. é. h.)

Rottenstein Rézele Tiszalök, *Weinberger Ferenc* Nyiregyháza jegyesek. (A nyiregyházi T. B. szívélyesen gratulálja tanácsnokát.)

Lipschitz Adolf gondnokunknak (Mátészalka), Herskovits Bertuskával (Nyirbogát) való eljegyzéséhez, szívélyes mazeltovot kívánunk.

A verpeléti jesivainternátus növendékei.

Legfinomabb kivitelű, divatos parókák: **Altschülernél,** Budapest, VII., **Csányi-utca 12.** (Telefon: 1-310-79.)

x Jubadont orth. kóser fogkrém, amely a bpesti orth. rabbiság felügyelete alatt készül, az összes orth. fűszerüzletekben kapható. Ezt a príma fogkrémet, mely tubusokban kerül forgalomba, összes vallásos hittestvéreinknek ajánljuk. (Lásd hirdetést.)

SZÖRME SZÜKSÉGLETÉT STERN SZÜCS SZALONJÁBAN SZERETTE BE

Szombaton zárva.

BUDAPEST DOROTTYA-UTCA 9.

TELEFON: 1-823-51.

Rendelések, átalakítások, prémezések legfinomabb minőség és kivitelben.

— והבאת ברכה אל תוך ביתך —

Használjon ÁLDÁS cipőpasztát

Gyártja: **Oberländer, Ujpest,** Kassai-utca 49.

Pártoljon szombattartó céget! Kérje mindenütt!

Valódi ezüst menórák

dús választékban, már **24** pengőtől.

Heiden Leó

ékszerésznél

Budapest, Király-utca 21. Telefon: 1-381-10.

Saját üzem. Gyári árak. Szombaton zárva.

Apró hirdetések

PAPLAN! Pehely-, vatta- és gyapjúpaplanok: Teicher J. Bp. Kertész-u. 48. (Szombattartó cég.)

HASZNÁLT ספרים ,u. m. *Sasz, Tűrim, Moginim,* שויח stb, állandóan legolcsóbban: *Moskovitz Adolf* könyvkereskedőnél, *Debrecen,* Pásti-u. 2. (Válaszbélyeg.)

FÜSTÖLT libahús, *orth. kóser,* Magyarország legolcsóbb beszerzési forrása: *Kornhauser* Adolf, Debrecen, Simonffy-u. 1.

ORTHODOX, fiatal, intelligens, jólelkü, perfekt szakácsnét keres mindenes mellé, budapesti orth. házaspár. Cím a kiadóban.

TIZENNYOLC ÉVES, kimondottan szép, vallásos leány férjhezmenne huszezerrel, hasonló vagyonú volt talmudistához. Részletes ajánlatok „Mazl" jeligére. (20 fill. bély.)

BORSZAKMÁBAN jártas 22 éves, elhelyezkedhetne szombattartó céghez; könyvelést is vállal. Cím: Márkus Lajosnál Bonyhád.

MÁTRAFÜREDEN a közismert orth. kóser Klein-penzió, megfelelő számú jelentkezés esetén december 24-től január 6-ig nyitva. Szobafoglalás és érdeklődés: Ifj. Klein Sámuel. Mátrafüred.

NÉMETÜL beszélő leányt keres gyermekek mellé, orth. család. Jelige: „Gyermekszerető" (20 f. b.)

NEGYVENEZER lakosú városban szép lakásos üzletház eladó, 3000-rel átvehető. „Jövő" jelige. (20f.b.)

LEÁNYOM számára keresek fiatal embert, akinek képesítése van, saalo-paszkenolásra és jó hanggal rendelkezik. Állásba juttatom „Hozomány" jelige.

BUTORKERESKEDŐ segédet, önálló eladó és bevásárlót keresek. Esetleg benősülhet. „Különálló üzletbe" jelige. (20 fill. bély.)

MEGBIZHATÓ szombattartó bőrkereskedősegéd bármilyen állásba elhelyezkedne. Igaz György, Bpest Hajós-u. 26.

FAKERESKEDÉSBE benősülhet! Jó állás, valamelyes hozomány. „*Perfekt*" jelige. (20 fill. bély.)

JOBB családból való nő, szigorúan orth. családnál teljes megbízottként háztartás vezetésére elhelyezést keres. Főzést, gyermekek gondozását vállalja. „*Szerény*" jeligéjü leveleket kiadóhivatal továbbit.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ
Springer, Bethlen Gábor utca 33.

Chanukai kettős szám

Budapest, 1936. december 11. 5697. Kiszlév 27 **40 fillér** **XII. évfolyam, 49-50. sz.**

אללגעמיינע יידישע צייטונג בית

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította: **Groszberg Lipót** ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VI., EÖTVÖS UTCA 26/C. Telefon: 1-238-08. Csekkszámla: 50.791. Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti: **Groszberg Jenő**

Az optimizmus chanukai fénye

Irta: **Óbudai Freudiger Ábrahám,** *a budapesti orth. izr. hitközség elnöke*

Ráv Kahano, Ráv Tanchüm nevében tanította: **Ha a chanuka-mécsest húsz könyöknél magasabbra tették, érvénytelen. És ugyancsak Ráv Kahanó, Ráv Tanchüm nevében tanította: Meg van írva Jajszél eladatásánál „a gödör üres volt, nem volt benne víz", ha üres volt, tudjuk, hogy nem volt benne víz, mit mond tehát a szent szöveg? Ezt: víz nem volt benne, hanem kígyók és skorpiók igenis tanyáztak benne. (Sabosz 22.)**

*

Mint a csiszolt drágakő más és más színű sugarat vetit vissza, aszerint, hogy melyik oldalról éri a napfényt, azonképpen különböző időkben, különböző viszonyok közepette, más és másféleképpen ragyognak felénk azok a szellemi és erkölcsi drágakövek, amelyeket a hagyományos szent irodalmunkban találunk, mint tanításokat, buzdításokat, elmélkedéseket. Más és másféle alakban szólnak hozzánk, de lényegében véve ugyanazok maradnak, amint a szent költő mondja I'ten lényegéről:

המשיל ברוב חזיונות הנך אחד בכל דמיונות

„példálóznak rólad különféle látomásokkal, de Te egyetlen vagy az összes elképzelések közepette". Évszázadok óta tanulmányozzák Izráel fiai a szent hagyományok tanításait, minden nemzedék saját lelkiéletét látja visszatükröztetve benne és azért a Tóra elé járuláskor nem azt mondjuk: áldassék az I'ten, aki *adta* a Tórát *(nószan* hatajró), hanem ezt: áldott legyen Ő, aki *adja* a Tórát *(najszén hatajró).* Mai viszonyaink mellett átérezzük ennek igazságát, amikor a chanukai napok alkalmából áttanulmányozzuk Sabosz traktátusának azt a pár oldalát, amelyben böleseink összefoglalják a Chanukára vonatkozó szabványokat. A sabosz-gyertya gyújtásához kapcsolják a chanuka-gyertya gyújtásának törvényet, mintha előre látták volna az időt, amikor egyes *u. n.* „zsidó" tényezők a Chanukát meg akarják fosztani vallási jellegétől és politikai demonstrációra, a világi nacionalizmus megnyilatkozásának akarják feltüntetni. Ezért böleseink odaállítják a sabosz gyertyája mellé a chanukai mécsest ,hogy ezzel is dokumentálják *Ijaje* szavaival (41.8):

אחד-באחד ינשו ורוח לא יבא ביניהם

„Egyik a másikhoz csatlakozik és a külvilágnak, a profanizálásnak szelleme nem hatolhat közéjük".

Sabosz traktátusában tanuljuk, egymásmellé állítva, *Rav Tanchüm* fentemlített két mondását. Látszólag semmi más nem fűzi össze őket, mint a szerző azonossága. A talmud szövegének összeállítói azonban ezzel az egybeállítással bizonyára valamire tanítani akartak bennünket. Ha a mai viszonyok között szétnézünk, ha szemlét tartunk a zsidóság mai helyzete fölött, megtudjuk érteni, hogy e két összeállítás elénk tárja a Chanuka igazi és időszerű jelentőségét. Ha körülnézünk, akkor ki tagadhatná a próféta szó *(Jesájó* 60. 2.) szószerinti bevalósulását:

כי הנה החשך יכסה ארץ וערפל לאמים

„Sötétség fedi a földet és homály a nemzeteket". És nem sír-e fel a zsoltáros király panaszában *(Thillim* 142) közösségünk zokszava? A zsoltárvers így hangzik:

בהתעטף עלי רוחי ואתה ידעת נתיבתי
באורח זו אהלך טמנו פח לי

„Elborul bennem szellemem, Te ismered ösvényemet, amilyen úton csak járok, csapdát raknak elém". Mindenütt az történik, ami megdöbbent és lesújt bennünket és ami a legsötétebb pesszimizmus kiváltására alkalmas. A pesszimizmus pedig megnyilatkozhatik az emberi lét lenézésében, vagy az emberiség ügyeitől való izoláltságban. A peszszimizmus azt hangoztatja: „üres gödör" *(bajr rék)* az emberiség élete, hiábavalóan dolgozik, küzd, szenved; de abban is megnyilatkozhatik, ha az ember izolálja magát, önmagának él, a többiek fölé emelkedik, kiöli magából a szolidaritást, az ő fényét abban látja, hogy ha

לא שלמא בה עינא

kiemelkedik az emberiség mindennapi életének körén túl. A peszszimizmus szívtelensége az üres gödröt látja, de elfelejti, hogy ebben a gödörben kiapad az erkölcs üdítő vizének éltető forrása,

אבל נחשים ועקרבים יש בו

ellenben ott tanyázik a rosszindulatok, erkölcstelenségek kigyója, a gonoszság, a pusztítás skorpiója és ilyenkor legnagyobb bűn tétlennek maradni, azzal a kifogással, úgy sem használ semmi. A pesszimizmus izolálása pedig úgy látja, hogy az élet szentségének mécsesét olyan magasra kell tenni, hogy oda profán tekintet nem hatolhat. A *két szélsőséggel szemben áll a Chanuka optimizmusa, amely emberi szolidaritásra* tanít, a rossznak leküzdésére a jóért való küzdelemre buzdít. Ezért tanítja kettős tételben Ráv Tánchüm: Nem szabad a chanukai mécsest húsz könyöknél magasabbra, oly magasra állítani, hogy az ember látókörén kívül essék és viszont nem szabad azt gondolni, hogy az emberiség a víztől üres, kigyóval és skorpióval telt gödörhöz hasonlít, oly mélységesen alantas, hogy hiábavaló a küzdelem.

A Chanuka hőseinek története bizonyítja, hogy a kétségbeesés, a reményvesztettség a legrosszabb tanácsadó. Az ő példájuk arra tanít, hogy akár ragyog egünkön a nap *(mimizrach semes)*, akár lenyugodott és sötét van *(ad m'vaj'aj)* mindig dicsőítsük I'ten nevét *(m'hüllol Sém Hásém)*. Jákajv ősatyánkról az mondatik az angyallal való küzdelme után:

ויזרח לו השמש

„Felsütött *neki* a nap". Ebben a kifejezésben a *Slóh Hakódajs* a chanukai 36 mécsesre (לו=36) talal célzást. Bölcseink pedig kérdik (Chülin 91): „Hát csak neki ragyogott fel a nap?" És azt felelik: „Neki, mert már egyszer az ő számára nyugodott le". (Vajólen som, *ki vó hasemes)*. Azaz amikor az ősünk a sors napjának elsötétülését érezte, akkor is csak arról álmodott, hogy az Örökkévaló gondviselése örködik fölötte és éppen ezért, amikor küzdelem után győzedelmeskedett, az íródott szívébe, hogy az i'teni Gondviselés az *ő számára* sugároztatta fel a napot. Ebben a tanításban a Chanuka hőseinek lelkirajzát nyerjük. Az ő történetük a lemondó, a passziv, a fanyarul tétlen pesszimizmussal szemben hírdeti a cselekvő optimizmust. Mindent tegyünk meg közösségünk érdekében és azután a teljes odaadással végzett munkára reméljük I'ten áldását és segedelmét. Ha úgylátszik is, hogy üres gödör az emberiség, akkor vezessük beléje a Tóra örök forrásának vizét. Erősítsük meg önmagunkat szellemileg, jesiváink, talmudtóráink, vallási intézményeink által, *„egyik a másikat segítse, és testvérének mondja: légy erős"*, akkor nem fogunk a sötétlátás elkeseredésébe, vagy a mással nem törődő izoláltságba esni. Higyjünk abban, hogy a gyűlölet és a jogtalanság tekintetében igaza van *Bész Sammai*-nak, akik szerint a fénynek a Chanuka napjai során egyre csökkenni kell, reméljük, hogy ez most így lesz: a gyűlölet lángja elérte tetőfokát és csökkenni fog. De *befelé*, kötelességteljesítés tekintetében, legyen irányadó *Bész Hillél* előírása: *„a mécsesek száma napról-napra emelkedjék"*, a Tóra, a Micvó fényének növelésére törekedjünk és akkor megvalósul napjainkban a chanukai dal: „Hálaadó énekkel fejezzük be az oltár felavatását".

או אגמור בשיר מזמור חנוכת המזבח!

A közös baj jó oldala

— Hitlerista uszitás magyarok és zsidók ellen egyaránt —

A napilapok megbotránkozással közlik, hogy a hitlerizmus főorgánuma, a *Völkischer Beobachter*, minden alkalmat megragad a magyarság elleni kirohanásra. Így például e héten Horvátországgal foglalkozik és elmondja, hogy az az ötven év, amikor Horvátország Magyarországhoz tartozott, a legnagyobb szenvedés korszaka volt a horvátok számára, amennyiben tűrniök kellett Magyarország„szolgabíráit, mágnásait, kizsákmányoló fiskálisait és vérszívó zsidó csapatait."

A zsidók tehát ebben az összefüggésben igen jó társaságban vannak...

Első olvasásra azt hinnők, hogy a hitlerista lap a békebeli Magyarország hadseregét zsidónak tekinti, mert zsidó csapatokról beszél. Bármilyen hízelgő volna is reánk a hős hadseregnek zsidó jelzése, mégis meg kell állapítani, hogy a napilapok fordítási hibájáról van szó, a németben valószínűleg zsidó *csoportok* (Scharen), nem pedig *csapatok* (Heerscharen) lesznek megemlítve. Ettől eltekintve ez az egybeállítás: „mágnások, szolgabírák, zsidók", emlékeztet bennünket az ismert Midrasra:

— Az az igazi baj, amely zsidókra és nemzsidókra egyformán sujt.

Amíg a hitlerita orgánumok csak a zsidókat szidták itthon, a fajvédők kárörömmel olvasták ezt és nagyon tapsoltak, ha viszont csak a magyarokat szólták le, akkor nagy volt a káröröm a határokon túl. Így azonban, miután látjuk, hogy a hitlerizmusnak ellenszenves úgy a magyarság, mint a zsidóság, be kell látnunk az idézett Midras értelmében, hogy most ez már itt az igazi baj.

Minden bajnak van jó oldala. Az illetékeseknek végre be kell látniok nálunk, hogy nem szabad oly állapotokat előidézni az országban, amelyek nagyon hasonlítanak az ismert történeti szituációhoz: „Bizanc kapuja előtt áll az ellenség és bent a lakosok egymást marcangolják, egy jotta (héberül: egy *jüd)* miatt." Amikor oly ellenséges atmoszféra veszi körül országunkat, nem szabad felforgatnunk az ország nyugalmát egynéhány *„Jüd"* miatt, aki még gazdag és akinek vagyonára még irígykedni lehet. Az illetékeseknek be kell látni, hogy a fajgyűlölet olyan, mint a járvány: mindenkit érhet. És olyan, mint a fekete halál, sőt még olyanabb is. Mert a történet tanusága szerint, amikor 1350 körül kitört Európában a pestis, azt hiresztelték, hogy a zsidók az okai, mert őket — a Tóra szerint berendezett mérsékletes életük, a vallástörvényekben előírt egészséges életmódjuk miatt — kikerülte a dögvész. De a fajgyűlölet mostani pestisénél még ezt sem lehet mondani, mert hiszen elsősorban a zsidókat érte.

A hitlerista lapok magyarellenes agitációja talán fel fogja nyitni azoknak a szemét, akik nem akarnak tisztán látni, hanem kacérkodnak a hitlerizmussal, mert a zsidót üti, de elfelejtik, hogy ez a mozgalom hasonlít a mesebeli medvéhez, aki az alvó emberen levő legyet akarta megölni, de megölte magát az embert is. — Csak ha ennek tudatában vagyunk, tudunk védekezni a „Völkischer Beobachter" uszításai ellen.

NEUVIRTH TESTVÉREK
ÓRÁS ÉS ÉKSZERÉSZEK
Budapest, VI., Király-utca 28. Telefon: 1-201-46.
Brilliáns, ékszerek, ezüst dísztárgyak, gyertyatartók, menórák, serlegek, tórafelszerelések nagy választékban. — Olcsó árak. — Alkalmi vételek — Saját műhely — Brilliáns, arany és ezüst beváltás — Szombat és ünnepnap zárva

A hét makkabeusi vértanu...

Chanukakor hálaimát *(al haniszim)* fohászkodunk a Mindenhatóhoz „a csodákért és megszabadításért, a hőstettekért, a segítségért és harcokért" melyeket I'ten cselekedett őseinkkel a Chasmoneusok idejében, midőn a görög-asszirok — kiknek fennhatósága alatt volt akkoriban, 2100 év előtt, a Szentföld — *Antiochus Epiphanes* gonosz uralkodó alatt felléptek Izráel ellen, hogy elfeledtessék vele a Tórát és eltérítsék a kinyilatkoztatott törvényektől...

Számtalan vértanuságon ment akkoriban keresztül a zsidóság, ameddig meg nem könyörült rajtuk a Mindenható és a chanukai győzelem ismét helyreállította a zsidó királyságot a Szentföldön, több mint kétszáz esztendőre.

A sok megrendítő eset közül kiemeljük *Mirjam b. Tanchüm* aszszonynak és hét fiának vértanuságát, melyről a következőket beszéli el a midras:

Egymásután felvonult a hét testvér a császár előtt. A császár mindegyiknek megparancsolta borulion le a bálványkép előtt, de mind a hét testvér egy-egy bibliai idézettel válaszolt és nem engedelmeskedett, aminek következményeképen azután megölette őket.

A hét bibliai vers a következő volt: *„Én vagyok az Örökkévaló, a te I'tened" „Ne legyenek neked idegen isteneid én előttem". „Ne borulj le idegen isten előtt". „Aki idegennek áldoz, pusztuljon el". „Halljad Izráel, az Örökkévaló, a mi I'tenünk, az Örökkévaló egyetlen". „Tudd meg ma s vedd lelkedhez, hogy az Örökkévaló az I'ten, az égben fent és a földön lent, nincs rajta kivül senki". „Az Örökkévalót kiválasztottad ma és ő kiválasztott téged".*

Különösen a legkisebbet próbálkozott a pogány császár a bálványimádásra csábítani és így szólt hozzá a bálványkép előtt:

— Én ledobom gyűrűmet a földre és te emeld fel, hadd legyen oly látszata a dolognak, mintha te teljesítetted volna a császár parancsát.

— Jaj neked, te császár — felelt a fiú — saját tiszteletedre oly féltékeny vagy és az I'ten dicsőségére nem?

Mielőtt máglyára vitték, az anyának megengedték, hogy megcsókolja. Ezután szólt az anya a császárhoz:

— Öljetek meg engem először.

— Nem lehet — felelt a császár gúnyosan — mert meg van írva a ti tanotokban „az anyát és gyermekét nem szabad levágni *egy* napon."

— Te balga — válaszolt az anya — már mindent megvalosítottál a Tórából, csak ezt nem?...

A császár kiadta a rendeletet a fiú megöletésére. Az anya ráborult és mondta:

— Fiam, menj a te ősödhöz, Ábrahámhoz és mondd meg neki: Anyám üzeni neked, ne légy büszke, te *egy* oltáron áldoztál, de ő hét oltáron, a tiéd csak megpróbáltatás volt, az övé pedig végrehajtás.

Ölelte és csókolta, majd felszaladt a tetőre, ledobta magát és kilehelte lelkét...

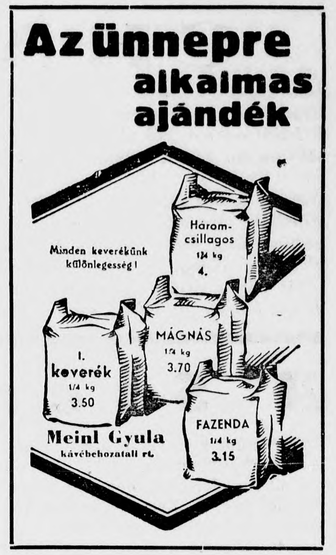

Sötétség és fény küzdelme a zsidóság történetében

„Máj Chanükó — mi az értelme Chanukának?" Ezzel a kérdéssel vezetik be talmudi bölcseink a Chanukáról szóló elbeszélést. Elmondják nekünk, hogy a „görögök behatoltak a *bész hamikdos*-ba és megtisztátalanították a szentségnek szolgáló olajokat." De tulajdonképpen minden korban föl kell tennünk ezt a kérdést és a felelet csak az lehet, amit bölcseink mondanak. A zsidóság egész történeti útját a küzdelem, a tusakodás jelzi. Az iránta való gyűlölet más és más nevet kap, de lényegében véve ugyanaz marad. A formája, a módja változott, a lényege nem.

De azt meg lehet állapítani, hogy a zsidóság iránti gyűlöletből kiinduló gyűlölet szelleme kiterjeszkedik az egész emberiségre. *Amikor elsötétítik a zsidóság látókörét, akkor az egész emberiség horizontja elhomályosul.* Amikor a zsidóság jogait lábbal tiporják, akkor ez csak a jogtalanságnak kezdetét jelenti: a zsidókon kezdik és a nemzsidókon folytatják. Először a zsidóság jogait kobozzák el, de később nem törődnek semmiféle joggal. Minden erőszakoskodás a zsidókon próbálja ki erejét. *És viszont az emberiség történetének tanusága szerint a zsidóság jogainak elismerése jelenti általában a nyers, vad erő kultuszának hanyatlását* jelenti az emberiség láthatárának kiderülését, az egyetemes humanitás érvényrejutását. A zsidóság helyzete a világban a haladás és műveltség legvilágosabb jelzője és legplasztikusabb fokmérője.

Ha tehát azt kérdezzük: *máj chanükó*, mit jelent számunkra Chanuka, ma csak azt felelhetjük: a zsidógyűlölet megtisztátalanította a szentség olaját, a sötétség és a fény küzdelme folyik. Amikor a mi jogainkat akarják elkobozni, akkor tulajdonképpen az emberiség szentélyébe lobogó szent fényt akarják elsötétíteni, a Tóra világosságát szeretnék kioltani. A gyűlölet a templom olaját szentségteleníti meg, hogy ne világíthasson. Mert ez a fény kérlelhetetlenül rávilágít a jogtalanság, az elnyomás, a léhaság lelki mélységeire. S ezért jelképes cselekedet az is, hogy a győztes zsidó hősök, amikor bevonulnak a szentélybe, legelőször a fényt tápláló olajat keresik. A Chanuka tehát valóban a zsidóság történeti útjának ünnepe.

Ez a Chanuka tanulsága: Kelj föl, világíts *(kümi ajri)*. A fénynek, a világossságnak szolgálatába kell állni és rá kell világítania mindig a gonoszságra is, mert az Örökkévaló világosságában *(b'ajrchó nir'e ajr)* jut nekünk is világosság.

Schreiber Sámuel (Nyiregyháza)

CHANUKÁRA

Dicsértessél Urunk, a világ Királya!
Csodatetteidet a néped bírálja.
S hálát ad ma Néked, óh Urunk! Óh Vértünk,
Aki csodát tettél, velünk és miértünk.

Nézz le reánk újra! Fordítsd felénk arcád!
Fordítsd jóra most is, zsidó fiaid harcát!
Segítsd meg, mint régen, kicsit a nagy ellen,
Féljen a gyengétől a hatalmas Ellen!
Akit porba sujtál, emeld fel magasra!
Hadd hányja az ellent sorban tűzre-vasra!

A Chanuka-lángok szelíd fénye mellett
Köszönjük óh Urunk azt a nagy kegyelmet,
Hogy ez időt velünk, im' meghagytad érni,
Hogy örökké tudjuk, szent Neved dícsérni!

Makkabi fiai! Dícső és nagy ősök!
Rólatok mesélnek a zsidó regősök.
Mi is most mindnyájan rátok emlékezünk,
És imára téve össze a két kezünk,
Arra kérünk mindig, Téged, nagy Teremtőt:
Adj a zsidóságnak egy szebb, jobb jövendőt!

Dunaszerdahely. *PICK BÉLA*

A Szentföld körül

Az angol királyi bizottság december 2-án tartotta ujabb nyilvános ülését, Jeruzsálemben, amelyen *dr. Senator,* a Jewish Agency kivándorlási osztályának elnöke tartott beszámolót a bevándorlás kérdéséről .A királyi bizottság tagjai részletkérdésekről érdeklődtek Senatornál, aki kimerítő vallomásában többek között a következőket mondotta:

Az utolsó három évben a Palesztinába vándorolt kapitalisták száma 14.500, a hozzátartozóké 19 ezer lélekre rúgott.

Ezzel kapcsolatban azt a követelést hangoztatta *Senator,* hogy a németországi ifjúsági certifikátok számát emeljék fel. Az elmult két évben a certifikátok száma nagyon csekély volt, ami a németországi zsidó ifjúság tragikus helyzetében igazságtalan eljárás volt. Panaszt emelt a palesztinai kormánynak azon intézkedése ellen, hogy a 18 éven aluli és 55 éven felüli hozzátartozók bevándorlási lehetőségét megnehezítették, kifogásolta továbbá azt is, hogy a kormány nem engedélyezi 35 éven felüli munkások bevándorlását.

Ezután Eliahu *Epsteint,* a Jewish Agency politikai osztályának tisztviselőjét, mint tanut hallgatta ki a bizottság. *Epstein* elmondotta, hogy Hauranból 20—25 ezer illegális arab bevándorló jött az országba, ugyanakkor azonban Transzjordániából is jelentős számú arab vándorolt be illegálisan az országba. *Epstein* azt követelte, hogy a palesztinai kormány a sziriai határt zárja le az illegális bevándorlás előtt.

London, december 7. *Sir Ronald Stors,* aki Jeruzsálemnek 9 évig katonai kormányzója volt, majd pedig Jeruzsálem és Judea polgári kormányzói tisztét töltötte be, beszámolót tartott a szentföldi helyzetről.

Stors szerint Palesztina ma valósággal puskaporos hordó.

A királyi bizottságnak rendkívül nagy a jelentősége.

Ismertette az arab és zsidó álláspontokat. A sztrájk nem spontán megnyilatkozás volt, hanem azt külföldről táplálták. Nem lehet kétség afelől, hogy három nagyhatalom, amelyet a szónok nem nevezett meg, állandóan támogatja a sztrájkot. A kormánynak nehéz a helyzete. Az arabok a zsidók javára, a zsidók az arabok javára való részrehajlással vádolják.

Tel-Aviv, december 7. *Weizmann* Chájim cionista elnök látogatást tett a telavivi kikötőben, majd a telavivi vásár éttermébe ment. Az üdvözlő beszédekre adott válaszában Weizmann kijelentette, hogy régen nem látott olyan előrehaladást, aminőt a telavivi kikötő mutat létesítése óta. Ama meggyőződésének adott kifejezést, hogy

Tel-Avivnak nagy és forgalmas kikötője lesz.

Ma még nem beszélhet a királyi bizottságról, bizonyos azonban, hogy a zsidók tovább folytatják munkájukat, míg céljukat el nem érik.

A kikötőben egyébként tovább folytatják a munkát, amelyet a mult héten a tengerparton dühöngő orkán következtében félbe kellett szakítani.

Ujabb arab garázdálkodások

Jeruzsálem, dec. 7. A péntekre virradó éjjel, felfegyverkezett arab banditák lövöldöztek „Ben Semen" zsidó gyermekkolóniára. *Több golyó behatolt az egyik hálószobába, az alvó gyermekek ágyai közelében ült el, de szerencsére senkit sem talált.*

Ugyanekkor a szomszédas Herzl-erdőben több fát kiirtottak, amíg azután az erdőőr által leadott lövések a pusztítókat menekülésre kényszerítették. A banditák nyomai a szomszédos arab falvakba vezetnek.

Chanuka estélyei alkalmából
Rebenwurzl felvágottak, szendvicsek és virstli-áruk nélkülözhetetlenek.
Rebenwurzl R.T.
orth. בשר
szalámi- és konzervárugyár
Telefon: 1—407—25, 1—284—29.
Üzletek: Király-utca 1.
Laudon-utca 3.
Wesselenyi-utca 18.
Thökölyut 3.

Doktor-rabbit választottak
palesztinai országos főrabbinak . . .

A szentföldi askenáz zsidóság hivatalos fejéül, azaz „palesztinai országos főrabbinak" a megdicsőült Kuk főrabbi utódjául megválasztották *dr. Herzog Izsákot,* aki eddig Irország fővárosában, Dublinban működött. Az új főrabbi, aki jelenleg 48 éves, Lengyelországban született, majd Angliába került, ahol doktorátust tett és a szemináriumban oklevelet szerzett. Több európai nyelven beszél. Megválasztásánál a *kifelé* való reprezentativ tekintetek játszottak főszerepet. Igy tehát természetesen fontos most már, hogy *befelé* annál jobban kell fejleszteni a vallásos életet a zsidóság között. Ez a feladat háramlik most rá a Szentföld gaonjára Duschinsky főrabbira. Ugylátszik, hogy Palesztinában is úgy lesz, mint a cári Oroszországban a hitközségekben volt, hogy a *hivatalos* rabbi, művelt férfiú: a Kronrabbiner, *de befelé a községeket a nagy gaonok vezették* akikben oly gazdag volt az akkori Oroszország.

Egy doktorrabbinak palesztinai országos főrabbivá való választása is mutatja, hogy milyen szükség van önálló orthodox szervezkedésre még a Szentföldön is.

Ahol a zsidókat csirkehúsra akarják kényszeriteni

Január 1-én lép életbe Lengyelországban a rituális metszést korlátozó rendelet. A rendelet célja a zsidóknak a marhakereskedésből és a husiparból való kiszorítása. Ezentúl meglesz állapítva, hogy mennyi marhahust szabad rituálisan levágni. A tréfónak talált marha husat nem szabad kereszténveknek eladni. Nem azért, mintha féltenék a keresztény lakosság egészségét a tréfó hustól, hanem az egész intézkedés célja a zsidó husipar megölése.

A rendelet életbeléptetése előtt azonban megnyilatkoznak a bajok. Rendkívül sok keresztény munkás elvesztette kenyerét a sok zsidó üzem megszünése következtében. Ugyanaz az eset, mint amikor Németországban nem engedték meg árjanőnek, hogy cseléd legyen zsidó házban, aminek következménye sok ezer szegény nő munkanélkülisége. De Németországban panaszkodni sem szabad, Lengyelországban még megvan engedve a panaszkodás.

A rendelet végrehajtása tekintetében konfliktus van a kereskedelmi és a földmüvelésügyi minisztérium között. Az utóbbi azt akarja, hogy annyi marhát engedélyezzenek amennyi megfelel a zsidok arányszámának, a földmüvelésügyi miniszter inkább a parasztoknak baromfikészletét szeretné a zsidókkal megvétetni s ezért csak kis marhakontingenst engedélyezne, s akkor a zsidók ráfanyalodnának csirkehusra. Ugy mint a francia forradalom kitörésekor mondták egyes tapasztalatlan nemesek: „A népnek nincs kenyere? Hát akkor egyen zsemlyét!"

IV. Henrik francia király ideálja az volt, hogy minden parasztnak vasárnap tyuk főjjön a fazékjában. A lengyel földmüvelésügyi miniszter is azt óhajtaná, hogy minden zsidónak péntek este a fazékjában legyen egy tyuk, amelyet nagyon jól megfizet a lengyel parasztnak. Csakhogy azt nem mondja meg a miniszter, honnan vegyék a pénzt?

Napoleonról azt beszéli a tréfás anekdóta, hogy nem akart egy zsidóellenes intézkedést tenni, azzal az indokolással, hogy: szereti a libacombot. Amikor nem értették meg az indokolást, elmondotta, hogy ha az intézkedést visszakell majd vonnia, a zsidók örömünnepet fognak rendezni, összevásárolják a legszebb libákat és igy neki nem fog jutni libacomb. A lengyel zsidóság esetében megfordítva volna a dolog. A s'chitó-ellenes mozgalomnak sikertelensége esetén a zsidók örömünnepet rendeznének és a most nekik szánt finom baromfiak és liba helyett inkább egy kis olcsó marhahust vásárolnának maguknak szombatra.

Bilom „átka" és a nyilasvezér

A debreceni törvényszék aminap itélte el Javorszki Gyula nyilasvezért 15 napi fogházra, súlyos becsületsértés és könnyü testi sértés miatt, amit egy zsidó ellen az utcán elkövetett. A tárgyalás alkalmával elmondta, hogy az a zsidó, „Bórüch habó" szavakkal szólította meg, amely szavak szerinte Bilom átkát képezik. Hasztalan volt a felvilágosító szó, hogy ez áldást jelent, ő minden zsidónak kívánja, hogy ily áldásban részesüljön . . .

— והבאת ברכה אל תוך ביתך —
Használjon ÁLDÁS cipőpasztát
Gyártja: **Oberländer, Ujpest,** Kassai-utca 49.
Pártoljon szombattartó céget! Kérje mindenütt!

JUBADONT **JUBA**
orth. kóser fogkrémet **Kérje mindenütt!** orth. kóser sütőport
A budapesti orth. hitközség rabbiságának felügyelete alatt készülnek.
Gyártja: FELES ISTVANNÉ Budapest, VII., Rottenbiller utca 8.

HITTESTVÉREINK!
AJÁNDÉKNAK
KOZMA-
KALAP!
Uridivat, házikabát, sportdivatcikkek, pyjama
76 év garantálja a minőséget!
KÁROLY-KRT. 3. (saroküzlet)

Az új móajz cür...

A mult század hatvanas éveiben az ősrégi altonai hitközségbe is bevonult az ujítási szellem. Előharcosa és legtüzesebb szószólója maga a hitközségi elnök volt, a nagytekintélyű *Karl Ábrahám Schleswig*, aki nemcsak a hitközség feje és vezető férfia volt, de mint városatya a városban is a legelső személyek közé számított.

(A mult század hatvanas éveiben! Ma még városházi ajtónálló sem lehetne odaát zsidó.)

Hát, az ujítás dolgával is úgy vagyunk, hogy van üdvös és van káros hatású ujítás. Mert például az olyan ujítás, amely a megszentelt hagyományokat kezdi ki és az ősrégi tradiciókat félreteszi, amely kivetközteti a zsidót a zsidóból, az ilyen ujítás nem üdvös, sőt egyenesen romboló hatásu.

Karl Ábrahám Schleswigre nem mondhatta az ellensége sem, hogy fejszével ment neki a zsidóság ősrégi fájának, csak ágnyíró ollót vett a kezébe és úgy akart tenni, mint a francia kertészek a fákkal tettek egy időben: vonalegyenesre vágni a galyakat, mert a szemnek így tetszetősebb és szebb is a fa.

Az altonai hitközség főkántora, *Dániél Jemini* is, a minél gyökeresebb ujítások hive volt. Azt mondta, hogy a templomi ének terén is haladni kell. Nyesegette is buzgón a sok meglévő, vagy annak vélt kinövést, amit zenei tudása és izlése elavultnak, tehát mellőzendőnek tartott.

*

Egy novemberi napon, három héttel Chanuka előtt — Dániel Jemini főkántor éppen valami újszerű péntekesti énekszámot komponált, új *haskivénüt* talán, vagy *vesomrüt* — előkelő vendég nyitotta rá szobája ajtaját. Schleswig úr, a hitközségi elnök volt, aki respektálta annyira a maga terén oly kiváló kántort, hogy nem kérette magához, még kevésbbé *rendelte* magához, hanem ő ment el hozzá, ahogy illett is.

— Megbocsát, hogy zavarom — kezdte az elnök úr a beszédet. — Ha tudtam volna, hogy dolgozik, későbbre hagytam volna ezt a látogatást.

— Óh, tessék csak parancsolni, elnök úr. Minek köszönhetem a megtiszteltetést, hogy felkeresett?

— Részben családi ,részben közügy hozott magához. És ami az előbbit illeti, egyelőre titoktartást kérek.

— Számíthat rám, elnök úr. Miről van szó?

— Arról, hogy *mocce sábesz chanüke*, vagyis Chanuka szombatestéjén lesz a leányom eljegyzése, oppenheimi elnöktársamnak a fiával.

— Ah, előre is gratulálok, elnök úr.

— Köszönöm, köszönöm. Nos, chanukagyertyagyújtás után lesz az eljegyzés s én arra akarom önt kérni, kedves főkántor úr, hogy *komponáljon erre az estére egy új móajz cür dallamot*. A régit én már elavultnak vélem és ha beválik az ön szerzeménye, amit nem kétlek, akkor a templomba is bevisszük és sokszorosítás után rendelkezésére bocsájtjuk az Altonán kívül lévő zsidó világnak is. Hadd fűződjék az ön nevéhez és az altonai hitközséghez a dicsőség, hogy egy modernebb chanuka-esti dallal ajándékoztuk meg a zsidó világot.

— Vállalom a megtisztelő megbizatást — lelkesedett Jemini főkántor — de mit szól majd hozzá a főrabbi úr?

Ő is ott lesz az eljegyzésen, megfogja hallgatni az *új móajz cürt* és meg vagyok győződve róla előre is, hogy *félretéteti a régit* és ezentúl az *új* móajz cürt daloljuk. Nem mondhatja a legkonzervativabb rabbi sem, hogy ez tórai tilalomba ütközik...

Nyomban azután, hogy eltávozott az elnök, a művészlelkü kántort már foglalkoztatni kezdte a kapott megbizás. Eldudolta magának a móajz cür közismert dallamát és primitivnek és művészietlennek találta.

— Igazsága van az elnöknek — gondolta. Semmi lendület, semmi szárnyalás ebben a dallamban. Olyan ez a dallam, mint egy embernek a járása, aki végig csak sik földön mozog előre. Már a szövege a himnusznak is parancsolóan követeli az egek magasságáig való felemelkedést a dallamban is. *Móajz cür jesüószi:* már ennél a kezdetnél is magunk alatt kell hogy hagyjuk a földet... *lechó nóe lesábéách:* a csillagokkal egy magasságba kell, hogy repüljünk... *tikkajn bész tefilószi vesom tajdo nezábéách:* itt egyenletes kell hogy maradjon a szárnyalás ...*leész tóchin mátbéách micór hamnábéách:* megint lendületet adhatunk röptünknek... *oz egmajr besir mizmajr chánükász hámizbéách:* itt már odáig kell érjünk, I'ten szent trónusának a lábáig, hadd hallja meg a Teremtő is az ujjongást: *oz egmajr besir mizmajr chanükász hámizbéách!*

A gondolatot követte a lelke, a művészi megihletettség magával ragadta a magasba: hallotta a *szeráfim* énekét, az angyalok zengő dicshimnuszát: *lech ó noe lesábéách* és Jemini kántor csak lekótázta azt, amit hallani vélt. Ceruza és vonalozott papiros ott volt előtte a zongorán és fél óra sem mult el és már sorban állt a papiroson a sok kótafej.

És csak azután énekelte el az új móajz cürt és úgy érezte, hogy a szeméből forró könnycsepp foly.

— *Ah, nem is az én kompoziciom ez az új dallam* — mormolta — *csak ellestem az angyaloktól és leírtam...*

*

Az eljegyzés estéjén nagy társaság gyült össze az elnöknél, ott volt a hitközség főrabbija is és természetesen a kántor sem hiányzott. Az új móajz cür kótája, melyet rajta kívül emberi szem még nem látott gondosan lemásolva ott rejtőzött a kabátja zsebében.

Mikor együtt voltak a meghívott vendégek, a házigazda odament a menórához, elrecitálta az előírt *bróchókat*, meggyújtotta sorba a gyertyákat, majd a *hánérajsz hálólüt* mondta el s amikor befejezte: *veál jesüószechó*, mosolyogva a vendégekhez fordult:

— A főkántor úr, ez a kiváló zeneszerzői tehetség, családjaink ez ünnepét emlékezetessé tette egy új dallal. Nem is dallal, ez vulgáris kifejezés, új himnuszt szerzett ez estére, *egy új móajz cür jesüószit*, amely arra lesz hivatva, hogy helyébe lépjen a réginek és kelettőlnyugatig kincse legyen Izráel házainak.

— *Halljuk, halljuk!* — kívánciskodtak a vendégek.

És a kántor rákezdett a himnuszra. Egy észrevétlen fellendülés és már túl is volt a földi térség légkörén, a legközelebbi néhány szótagnál messze túl volt a legmagasabb csillagon is. Mind feljebb csapott-szárnyalt az éneke, mely dallamnak is csodaszép dallam volt, és végül csakugyan ott állt meg, az egek magasságának térségein.

Mindenki elbüvölten hallgatta. A társaságban volt több olyan egyén is, aki zeneértés és műveltség dolgában bárhol is megállhatta a helyét és ezeknek az arca is a bámulat és a csodálkozás tükre lett. *Fenomenális!* — csillogott ki az elismerés a szemükből és maga a konzervativ rabbi is első pillanatra elragadottnak látszott.

*

De még mielőtt az általános elbüvöltség hangos kifejezésre juthatott volna, odafurakodott a kántorhoz egy kis fiú. Az elnök úr unokája, a hétéves öklömnyi *Ráfael* volt. És ez így szólt a kipirult arcú kántorhoz:

— *De bácsi, kérem, a móajz cürt másképpen éneklik!*

— *Másképpen?* Hát hogyan? — kérdezte mosolyogva a kántor.

És a pöttöm kis fiú, az ő cérnavékony hangján, rákezdte az ősrégi dallamot, ahogy hosszú évszázadok óta a templomokban éneklik a zsidók, otthon a családi tűzhelynél is; azt a primitiv dallamot, amely nélkülöz lendületet és szárnyalást, de amelyből mégis I'ten népének a lelke szól.

Az első, aki magára ébredt, a rabbi volt. Felkapta a kis fiút, viharosan magához ölelte, csókolgatta a szemét, a homlokát, majd visszasza sem engedve a gyermeket, hanem magasan feltartva a karjai közt, így szólt a társaság tagjaihoz:

— *Látjátok, hivőim: ez a gyerek, akit éltessen a Legfelsőbb, ez ha öntudatlanul is, de hangot adott az igazságnak, beszédes, meggyőző hangot. Izráel örökkévalósága nemcsak a szent Tórán épült fel, nemcsak az évezredes tradición, de az ősrégi énekeken is, amiket nemzedékek nemzedékektől vettek át.* Mert érezte minden felserdülő új nemzedék, hogy azokban a zsidóság lelke él és lélekzik és száll fel az örökkévaló Egyhez. *Érezte, hogy ezek a dallamok is a zsidóság fenntartóihoz tartoznak.* És higyjék el, hivőim, ha *Mozart* és *Beethoven*, ha *Haendel* és *Meyerbeer*, ha a világ minden zeneszerző zsenije összetenné az ihletét és a tudását, akkor sem adhatnának nekünk egy új *kolnidrét*, új *osámnüt*, új *vehákajhánimot*, de még az egyszerű *jigdált* sem, ahogy reggelenkint a zsidó nép énekli. Izráel örökkévalósága e megszentelt ősi énekeken is épült fel és ha ez a kisfiú itt azt mondja, hogy a móajz cür jesüószit úgy kell énekelni, ahogy ő énekli, mert így tanulta az atyjától, anyjától, akkor *ebből a kisfiúból ma az I'ten szólt.* Szabad haladni, sőt kell is, de csak úgy, hogy a zsidó lélek gyökereit ne vágjuk el...

A rabbi csak most engedte le a kisfiút és a nagy csöndet, amely követte szavait, csak a kályhaajtó zördülése zavarta meg. *A főkántor ugyanis kinyitotta a vaskályha ajtaját és a tüzbe dobta az új móajz cürt*, amelyet ő szerzett. *Maradjon meg a régi, a zsidó lélek gyökerének egyik szála az...*

Csermely Gyula

A mi örömtüzeink

Tűz, fény, világosság: olyan régi, mint maga a Mindenség.. A Mindenhatónak legelső cselekvése a fényforrás elindítása volt, amellyel megvilágította a mindent elborító sötétséget.

„Vajar Elajkim esz hoajr ki taje", az Uri'ten a világosságot jónak találta, — mondja szentirásunk s ez a bibliai megállapítás minden bizonnyal nemcsak a világosságnak, a fénynek materiális értelmében értendő, nemcsak a fénynek vagyis a lángnak melegítő, jótevő hatékonyságát jelenti, hanem egyszersmind jelenti a világosságnak, a tűznek azt az eszmei tartalmát is, amelyet ez az elem évezredeken át napjainkig jelent.

A tűz fiziológiai voltánál fogva, eszmei értelemben mindig az emóciót, hevületet, a lobbanó cselekvést szimbolizálta. Örömtüzek éppen úgy mint a harcitüzek már a legprimitivebb korban is emblémái, kifejezői lettek az ősember indulatainak. *A sikeres harcok után az ujjongó győztesek fáklyák világossága mellett járták győzelmi táncaikat.* De még napjainkban is látjuk fellobogni a győzelmi fáklyák tüzét. Lobog, sistereg a fanatizált tömeg kezében a tűz, és fénye egy földi halandónak nem mindig eszmei profilját világítja meg...

A zsidóságnak, a „könyv népének" a világtörténelem folyamán sok nagy harca volt. Ezek azonban inkább *védekező*, mint támadó jellegüek voltak: küzdött Fáráó zsarnoksága, Nebukadnecár elnyomó politikája, Hámán gonoszsága, Antiochus Epiphanesz bálványai, Hadriánus és a mindenkori „Amalék" vasbilincsei és megsemmisitő törekvései ellen. *Egy küzdelme azonban harcászati szempontból is kiemelkedik és felejthetetlen hősi teljesítménnyé lesz: Juda Makkabinak a megszentségtelenített szentély ellen indított felszabadító hadjárata, amidőn oroszlánként halálmegvetéssel vetették magukat a nagy túlerővel szemben, győzelmük a bátorság és hősiesség apotheozisává avatta a Makkabeusok harcát.*

S e világra szóló győzelemre hogyan rezonált a zsidóság? A győzelmi indulatok milyen formában nyertek kielégülést Juda Makkabinál s későbbi utódainál? Talán az örömtüzeknek más népeknél szokásos vad lobogásában? Talán fénycsóvák lángjai hírdették a zsidó népnek hadászati sikerét?

Nem! A szentély felavatása után apró, alig pár méterre világító lángocskák nyújtottak keretet a lánglelkü hősök ragyogó tetteinek. Nem profán vad tüzek, hanem csak pislákoló, látszólag gyenge fények. A zsidóságnál a tűz nem nyers lángot, hanem inkább világosságot jelent. A kis mécsesek égő szövétnekek, amelyeknek forrásai az i'teni tüzből, az i'teni fényből erednek.

A chanukai mécseseknek célja, rendeltetése, a lángoknak ablakba való helyezése: a *„perszüme nisze"*, az *i'teni csodának* hírdetése és emlékezetessé tétele. Nem Juda Makkabinak és hős társainak glorifikálása, nem a nyers katonai győzelemnek manifesztálása, hanem az i'teni csodának, a Legfelsőbbnek a zsidósághoz való végtelen kegyelmét sistergik örökitik a kis lángok. Ezeket a fényeket nem szabad a gyakorlati életben felhasználni. *(Hanérajsz halólü kajdes hém v'én lónü r'süsz l'histammés bohem).* A mi győzelmi fényeinknek nem a győzőket kell megvilágítaniok. A győzelmek és a róluk született legendák sohasem válnak a hadvezérek hősi époszává. A mi győzelmi fényeink csak *„k'dé l'hajdajsz ül' hállél"*, a Mindenható dicsőségét hírdetik, amely a Juda Makkabi egyéni győzelméhez hasonlóan minden sikert és eredményt nem emberi teljesítménynek, hanem *nésznek* csodának, az i'teni gondviselés rendeltetésének tart.

Ezért van az, hogy a mi apró chanukai lángocskáink a maguk szerény szelid pislákolásukkal még akkor is világítanak, amidőn az emberi dicsőséget ünneplő hatalmas, lobogó fáklyák már rég kilobbantak és üszkös hamuvá váltak. Ezért van az, hogy a gólusz sötét éjszakájában évezredek számtalan megpróbáltatásai után is ott látjuk ablakainkban a chanukalángokat: a mi örömtüzeinket...

Kornitzer Béla

Faraó álma és a Chanuka

„... *Faraó álmodott* — olvassuk a heti szidrában, — *és ime áll a folyam partján. És ime a folyamból feljön hét tehén, szép ábrázatuak és kövér husuak és legelnek a nádasban. És ime hét más tehén jön fel utánuk a folyamból rút ábrázatuak és vékony husuak és megállottak a tehenek mellett a folyam partján. És felfalták a tehenek, a rut ábrázatuak és hitvány husuak, a hét tehenet, a szép ábrázatuakat és kövéreket*".

Fáraó nem látta álmában, hogy az ő álmát esztendőről-esztendőre felolvassák majd a zsidók, Chanuka idején. Népének fiai, az egyiptomiak régesrég elfelejtették már nemcsak az álmait, hanem őt magát is. A zsidóknál azonban több mint 3000 év után is friss emlékezetben él. És valóban, jó álmot látott részünkre Fáraó, mert hisz csakis minálunk kapta meg ezen álom örökérvényű megfejtését: „*bijmé Máttiszjóhü ben Jajchónon kajhén gódajl chásmajnáj üvónov* — a chasmenousi Mattiszjóhü főpap és fiainak idejében". Akkor is láttuk, de nem álomban, hanem a valóságban, hogy a zsidók, a „rut ábrázatuak és vékony husuak" miként nyelték el a pogányokat, a „szép ábrázatuakat és kövér husuakat".

„*Moszártó gibajrim b'jad chálósim, v'rabbim b'jád m'attim* — és átadtad a hősöket a gyengék kezébe, a tömegeket a csekélyszámuak kezébe". Nemde ez az *örökérvényű* megfejtése Fáraó álmának... Mert a „hét kövér és hét sovány esztendő" csakhamar elmult, de a Chanuka: örökérvényű.

Fejtegetésünkből kitünik tehát, mily mély az összefüggés a hetiszidra és Chanuka között...

Ragendorfer Samu (Szombathely)

Modern fűzőket, melltartókat jutányos áron készítek.
Sternné,
Budapest, VII., Sip-utca 6. II/1. lift.
Telefon: 1—354—60.

PARÓKÁT
legszebb kivitelben készit hullámositott hajból; javitást, ondolálást olcsón vállal
HEISZ JENŐNÉ
parókakészitő és női fodrász,
BUDAPEST, KIRÁLY-U 53.

ÉRTESITJÜK
i. t. vevőinket, hogy forgalomba hozunk elsőízben, saját gyártmányu
I.a. zöldborsó konzervet
1/4 kg-os dobozban 50 filléres
1/2 „ „ 90 „
árban.
Viszonteladóknak engros árengedmény.
Vidékre utánvételes postacsomag szállitás.
Kapható: fióküzleteinkben, lerakatainkban és a fűszerkereskedőknél.
Kérje mindenütt.
Skrek Lipót Rt.
orth. כשר szalámi- és kolbászárugyár
Budapest VII., Dob-utca 27.
Telefon: 1-453-70, 1-424-17

Ehrenreich mádi főrabbi זצ"ל

mult hét csütörtökön lefolyt temetéséről a következő jelentést kaptuk: Először hakófó-szertartást végeztek a túlzsúfolt templomban, Briszk bajomi főrabbi vezetésével. Az első beszédet nagytudású fia R. Majse Léb tartotta, majd vejei: Ehrenreich Simon (Miskolc), Spitzer Bernát főrabbi (Agárd), Grünfeld Ármin rabbi (Mád) búcsúztatták. Ezután beszedet tartottak: Zucker főrabbi (Halász), Pollák főrabbi (Szerencs), Deutsch főrabbi (Abaújszántó), Brüszk főrabbi (Bajom), Kornitzer főrabbi (Tolcsva), Friedmann rabbi (Keresztúr), Rottenberg rabbi (Büdszentmihály), Jungreis rabbi (Szikszó). A templomudvaron ségora Schwartz Zsigmond kisvárdai tudós búcsúztatta. Ezután vállakon vitték ki a temetőbe, ahol a „L'vüsé Mordcháj" mádi gaon sírboltjában helyezték örök nyugalomra. — A megdicsőült Tóranagyság, aki anyai részről a „Kajl Arjéh" unokája volt, évekkel ezelőtt kiadta „K'czéh Hamateh" és „Saaré Cháim" népszerű műveit a „Maté Efrájim", ill. „Saar Efrájim"-ra és rengeteg responzuma, valamint szügje-elmélkedései maradtak kéziratban, melyek nyomtatás alá kerülnek.

HEIDEN JENŐ
OPTIKA—FOTÓ
Budapest, VII., Király-u. 21.
Telefon: 13-81-10 ● Szombaton zárva.

Tükrök,
új és használt, olcsón.
Népszinház-utca 33.

BECKERT HUGÓ
parókakészitő specialista
A legujabb modellek állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27
(Skrek-ház) Mérsékelt árak!

Leány és fiú téli és átmeneti
KABÁTOK
dús választékban
SZÉKELY JENŐ
Petőfi Sándor-u. 9. és Váci-utca 7.

Zsidó képviselők drámai beszédei a lengyel szejmben

A héten a lengyel szejmben szenvedélyes zsidó vita folyt, melynek során Minzberg agudista zsidó képviselő a köv. drámai beszédet tartotta a lengyel zsidóság jelenlegi helyzetéről:

— **Hiányzanak a szavak, amelyekkel csak félig-meddig is érzékeltetni lehetne a lengyelországi zsidó lakosság tragédiáját. A zsidókat morálisan és materiálisan egyre jobban háttérbe szoritják és brutálisan üldözik. Egy bizonyos párt, a nemzeti demokratáknak a pártja betört fejeken keresztül akar Lengyelországban hatalomra kerülni. Gyilkosokból álló osztagokat szerveznek. Ugyanazok az emberek, akiknek a rovására irható Lengyelország első köztársasági elnökének: Narutovitz professzornak meggyilkolása, most a zsidók ellen izgatják a lakosságot. A jadveinai elemi iskolában a vallástanár arra tanitja a gyermekeket, hogy a lengyelországi zsidókkal éppen úgy kell elbánni, mint ahogy Farao bánt el velük Egyiptomban. Magam láttam** — kiáltott fel beszédében Minzberg — **Lodz utcáin két zsidó gyilkosát, aki közvetlenül tettének elkövetése után büszkén vállalta tettét és nemzeti demokrata párti igazolványát mutogatta. Igy mérgezik meg a tömegek gondolkodását olyan időben, amikor Lengyelországnak nagyon ébernek kell lennie. Lengyelországnak a zsidókérdést nem zsidó üzleteknek a szétrombolásával, sem pedig a zsidók kivándorlásával kell megoldani. Mi, zsidók, egyenjogú és lojális polgárai vagyunk az országnak.**

Ezután Rubinstein rabbi beszélt, aki elmondotta, hogy néhány esztendő óta a szejm ülései egy nemzeti demokrata „november-lázadás" szomorú jegyében nyilnak meg. Ez a „november-lázadás" tragikus ellentétben van az 1831-es dícsőséges felkeléssel. A jelenlegi helyzet bevezető akkordja a vilnai véres pogrom volt, zsidó ablakok és zsidó cégtáblák országszerte való összerombolása. Emlékszünk még a szabadságharcoknak az idejére, amikor joggal remélhettük, hogy Vilnából a nemzetiségek békés együttélésének békés központja lesz egy keleti Svájc. Ami azonban Vilnában november 12. és 24. között történt, megcsúfol minden emberi elképzelést. Hasonló események sohasem játszódtak le a város történelmében. Egyetlen napon 96 súlyosan megsebesült zsidó polgárt kötöztek be a hitközség helyiségeiben. Fele a sebesülteknek, a rendőrök gumibotjaitól sebesült meg. Fiatal gimnázistáknak csoportjai járták be a várost és törték be a zsidók ablakait. A miniszterelnök ugyan elítélte a kilengéseket, tartózkodott azonban attól, hogy a bojkott-terrort is elítélje, noha ez is törvénytelen volt. A tapasztalat azonban arra kell tanítsa a miniszterelnököt, hogy minden bojkott-terror kilengésekben fajul el. Vilnában játszódott le az alábbi jellegzetes esemény is. Egy pogromfelvonulás az egyik városrészben összetalálkozott a gyarmati ligának egy tűntető csapatával. A két csoportnak különböző céljai vannak. Amikor azonban összetalálkoztak, mindketten ugyanazt a mondatot kiáltották: „Ki a zsidókkal Lengyelországból!" Miért nem világositják fel az elvakult tömegeket arról, hogy Lengyelország kivándorlási problémája nemcsak zsidó-kérdés?

Majd *Sommerstein* zsidó képviselő beszélt:

— **Radomban és később Lublinban zsidók gyilkosait mentették fel és megtámadott zsidókat sujtottak többévi fegyházbüntetéssel. A tárgyaló termek visszhangzottak az antiszemita izgató beszédektől. A törvényszéki itélet indokolását százezres példányszámban terjesztették anyag gyanánt az antiszemita agitációhoz. Hol fordult elő még a világon, hogy egy bíróság egészen hivatalos formában a tanú vallása és nemzetisége szerint értékelje az elhangzott vallomásokat?**

— **Nem hittek a gyermekeknek, akik szüleik meggyilkolásának voltak szemtanui. A szükségvédelem legelemibb jogát sem ismerték el a zsidóknak. Igy néz ki az igazságosság az igazságszolgáltatás előtt, amikor zsidókról van szó.**

Elnök rendreutasitja a szónokot.

Feltünést keltenek évvégi okkáziós áraink. Méltóztassék kirakatainkat megtekinteni és egy próbavásárlással meggyőződni hogy áraink a **selyem-, szövet-, bársony- és mosóárukban utólérhetetlenül a legolcsóbbak.**
SPITZ HERMANN, ERZSÉBET-KÖRÚT 34.
Saját ház — Royal orfeummal szemben — Szombaton zárva.

Valódi ezüst menórák
dús választékban, már **24** pengőtől.
Heiden Leó
ékszerésznél
Budapest, Király-utca 21. Telefon: 1-381-10.
Saját üzem. Gyári árak. Szombaton zárva.

PARÓKA
különlegességek
Modern és tartós kivitel
Tartós ondolálás, alakitások
Olcsó árak
ALTSCHÜLER
BUDAPEST, VII, CSÁNYI U. 12
(Király ucca sarok)
Telefon: 1-310-79.

A sevillai maranus...

Rendes polgári neve *Benjamino Baruch* volt. Később, midőn az inkvizició a kereszténység felvételére kényszerítette, a *Bertolomeo* nevet kapta. A nép azonban roppant ereje miatt: *Sámsonnak* nevezte. Oly erős volt, hogy egy vasrudat könnyűszerrel meghajlítani, egy malomkövet játszva felemelni, a könnyebb mutatványai közé tartozott.

Ő volt nemcsak a maranusok negyedének, de egész *Sevilla* legerősebb embere.

Péntek este van. Sámson lakásában a sűrün lefüggönyözött ablak mögött ünnepi fényt árasztanak a péntekesti gyertyák, s a gyertyák mögött az asztalon héberbetűs, hófehér takaróval betakarva az ünnepi fonott kalács illatozik. Nyomasztó csend van a szobában, még a szívek dobogása is hallatszik, mert halálos büntettet követ el és eretneknek tekintik az inkvizició által megfélemlített Spanyolországban azt a maranust, aki titokban még elhagyott vallásának szertartásait követi.

Éppen azért mielőtt a bor fölötti szárnyaló-kidüsimát elmondaná, előbb óvatosan körültekint Baruch, mert hisz még a falaknak is lehetnek fülei. Alig hangzottak azonban el a magasztos ima első zengő mondatai, felcsapódott a nehéz ajtó és Simon, ki szokás szerint „vigyázó"-nak volt az utcára kiállítva, sápadtan, az izgalomtól remegve rohan be hozzájuk:

— *Gyorsan! Gyorsan! Eloltani a gyertyákat! Elrejteni mindent!* A feszületről levenni a takarót, de gyorsan, *Pedro* jön, a besugó.

Egy pillanat: s a gyertyák el voltak oltva, a barchesz a szekrény tetején bujt meg s a feszületről lehullott a takaró. Néhány riadt perc után a küszöbön tényleg megjelent Pedro, kit minden maranus szíve mélyéből gyűlölt. Ártatlan arckifejezéssel barátságosan és mosolyogva köszönt, de közben alattomos, sötét tekintetét gyanakodva hordozta körül a szobában. Sámson köszöntésére azt mondta:

— Azért jöttem, Bartolomeo, hogy egy kis baráti szivességet kérjek tőled. Száz maravedi kölcsönre volna szükségem! Segíts ki, barátom!

— Még tizet sem tudok adni kedves Pedro, hisz tudod, hogy minden pénzemet a feleségem betegségére költöttem.

Ez a válasz azonban Pedrót nem elégítette ki, kérését lassankint követelésre változtatta, s végül megfenyegette Sámsont, ha nem kapja meg a kívánt kölcsönt, akkor nagy baj lesz.

— Nekem nem lehet semmi bajom — felelte Sámson nyugodtan, mert semmit sem vétettem.

— Semmit, barátocskám? — kérdezte gunyosan Pedro. Azt hiszed talán, hogy nem éreztem, mikor beléptem az eloltott péntekesti gyertyák szagát, s nem látom, hogy ott a szekrény tetején letakart ünnepi kalács van? Tudod-e, hogy reád, aki a san benito ruhában már egyszer vezekeltél hasonló dolgokért, milyen rettenetes büntetés vár? Mindettől száz maravedi ellenében megszabadulhatsz.

— Ugy? Tehát, ha nem adok pénzt bűnös vagyok, ha adok akkor már nem vagyok eretnek?

Sámson nem bírt tovább magával, elöntötte a méreg és kellemetlen vendégét a mellén megragadva úgy lódította ki az uccára, hogy háromszor is meghengergőzött az utca porában.

Az utca kihalt volt, egyetlen maranust sem lehetett látni. A veszély előérzetének felhője nehezedett a maranusnegyed felé. Sámson bízott szerencséjében s jó hírnevében, nyugalmat erőltetett magára, bár tudta, hogy tettének következményei nem fognak elmaradni. Lea, Sámson felesége is zokogva bujt elő rejtekhelyéről s a nagy sírásra még kis szőke leánykájuk is elpityeregte magát.

Nem múlott el kétszer 24 óra sem, két barnacsuhás küldönc jelent meg a háznál. A maranuslakások ablakaiból riadt fejek tekintettek ki az utcára. Nem szívesen látott vendég volt e két csuhás a maranusok között. A veszedelem feketébe öltözött előhirnökei voltak. És forrásai a kínszenvedések fekete folyamának. Némán szótlanul átnyújtják az idézést, melynek alapján Sámsonnak azonnal menni kellett. Könyörgés itt hiába lett volna. Az inkvizició ismeretlen fogalom. Csendesen haladt végig a szomorú menet az utcákon. Elől dacos felemelt fővel Sámson. Jobbról-balról a két csuhás, utánuk a síró jajgató feleség, kezén vezetve a szepegő kis leánykát.

Az ablakok bezárultak. A riadt fejek eltüntek. Az utcán néma csend.

Az eretnek nyomozó itélőszék a Triana várkastélyban működött. Ennek a könnyel-jajjal bélelt kastélynak már a külseje is félelmetes volt. Sötét árkádos épület, kevés figurális díszítéssel, sok nehéz ornamentikával.

Együtt volt már az eretnek-bíróság. Az erélyes türelmetlen *Torquemada Tamás* főinkvizitor helyett a ravasz, édeskés, kenetteljes beszédű *Miguel Morillo* vezette a tárgyalást ha ugyan egyáltalán tárgyalásnak lehetett nevezni az egész eljárást. Még azt sem mondták, mivel van vádolva, Ezt a vádlottnak magának kellett megmondani. Ha nem mondta, beszédre bírták a rémes kinzószerszámok. Jaj volt annak, ki a vallató hóhérok kezei közé került. Vallott, mint a karikacsapás, még azt is, amit sohase követett el. Morillo édeskés beszéddel akarta kivenni a vallomást Sámsonból. Barátjának, fiának szólította, de Sámsont mindez meg nem tévesztette, s mindenre csak azzal felelt, hogy nem bűnös, nem eretnek...

E csökönyösség láttára egyszerre megváltozott Morillo. A méreg biborhullámai futottak végig arcán. Akkorát csapott öklével az asztalra, hogy még az ottlévő kis ezüstfeszület is felborult.

— *Vigyétek!* kiáltott a porkolábok felé.

Sámson a mártirok hősi lelkierejével hagyta elvezetni magát egy boltíves, dohos szagú belső helyiségbe, ahová alig szűrődött be világosság. Itt a falba egy vaslétra volt erősítve, Sámsont ehhez kötözték. Két keze a létra egyik fokához volt kötve, míg az alsó lábszárán levő kötél egy különös szerkezet hengerére csavarodott olymódon, hogy minden csavarásnál jobban és jobban megfeszül a teste. Ha a feltett kérdésre nem válaszolt kielégítően, mindig forgattak egyet a hengeren. Sámson teste már végsőkig volt feszítve. Hatalmas izmai megdagadtak. Idegszálai reszkettek s karjain a vér lassan szivárogni kezdett, elöntve a meztelen hatalmas mellkast, mely zihált a fájdalomtól. És Sámson némán tűrt. És áruló vallomás nem hagyta el dacos ajkát. Tehetetlenül néztek egymásra a hóhérok. Már Morillo sötét homlokán is verejték gyöngyözött. Ilyen még nem történt vele. Ekkor pokoli ötlete támadt.

Az utcán a várkastély előtt sirdogált és jajgatott a hű hitves és a kis leányka. A gyermeket parancsszóra durva martalócok erőszakkal

elszakították anyjától és a börtönbe cipelték. Morillo, szokott alattomos nyájasságával, édességgel kínálta meg a szepegő gyereket, kit azután kézenfogva a létrán függő atyja elé vezetett.

Morillo ezután a szomszéd cellába vezette a gyermeket, gyengén megszorította az ujját, mire ez felsikoltott és sírni kezdett.

Sámson előtt elsötétedett a világ. Mint megsebzett oroszlán elordította magát. Izmai rettenetesen megfeszültek és iszonyú erejével kettőt-hármat rántva, kiszakította a létrát a falból úgy, hogy azzal együtt hatalmas téglatömeg zudult szerteszéjjel, porral telítve a levegőt. Azután felkapva a létrát, mint vékony drótot görbítette össze s oly erővel zudította a falra, hogy megremegtek tőle a falak. Szinte önkivületi állapotban egyre azt kiáltotta: Vallok, vallok, csak a gyermekemet ne bántsátok! s rohant abban az irányban, honnan a gyermek sikolyát hallotta.

A mellékhelyiség küszöbén összetalálkozott a két férfiú. Farkasszemet néztek egymással. Sámson véresen, porosan ziháló mellkassal, vésztjosló tekintettel, Morillo kezénél tartva a gyermeket, minden izében remegve és félretéve minden álszenteskedést, mély megindultsággal. Pillanatokig tartott a szemek néma harca a mélységes csendben, melyet csak a gyermek szepegése és a még mindig hulló törmelék zaja zavart meg. Ekkor lesütött szemekkel megszólalt Morillo:

— *Sámson! Itt van a gyermeked. Már nem kell a vallomásod. A te nagy atyai szereteted győzött fölöttem és a halál felett.*

Pedig az el Quemaderon már várta áldozatát a füstölgő máglya. Most az egyszer hiába!..

A Chevra Kadisák autonómiája

Érdekes ügyben döntött a *Hatásköri Bíróság*. A vitás ügy egy vidéki Chevra Kadisa és annak egyik tagja között merült fel.

Az illető vidéki Chevra temetőjében *A. Zs.* díszes családi síremléket kívánt felállítani. A Chevra azonban nem engedélyezte ezt, mert szerinte a vallási szokásokkal és hagyományokkal nincs összhangban. *A. Zs.* erre bemutatta a budapesti orth. Chevra véleményét, mely szerint a tervezett síremlék a vallási és kegyeleti hagyományokba nem ütközik. Miután a vidéki Chevra ezekután is fenntartotta álláspontját, *A. Zs.* a polgármesterhez fordult, aki az 1191/1888. V. K. M. sz. rendeletre való hivatkozással a Chevra határozatát megváltoztatta és engedélyt adott, a tervezett síremléket a budapesti orth. Chevra által záradékolt fényképfelvételnek megfelelő kivitelben felállítani. Erre a Chevra fellebbezett a vármegyei közigazgatási bizottsághoz, amely azonban helybenhagyta a polgármester határozatát.

A Chevra felülvizsgálati kérelmére az ügy a vallás- és közoktatásügyi miniszter elé került, aki az iratokat a belügyminiszterhez tette át. A belügyminiszter az iratokat azzal küldte vissza a vallásügyi miniszterhez, hogy az ügy érdemi részében sem közrendészeti, sem közegészségügyi szempontok érintve nincsenek és az egész kérdés kizárólag vallási szempontokat ölel fel, ezért a döntés a vallásminisztérium hatáskörébe tartozik. Ezek után a vallás- és közoktatásügyi miniszter mindkét alsófokú közigazgatási hatóság határozatát *megsemmisítette*, mert az izr. hitközségek ügyének és az anyakönyvi ügyhöz való viszonyuknak szabályozása tárgyában kibocsátott 1191/1888. V. K. M. sz. rendelet csak a *hitközségi* ügyekre vonatkoztatható.

A. Zs. most már a rendes bírósághoz fordult panaszával és a Chevra ellen keresetet indított a *járásbíróság* előtt, ami ellen a Chevra pergátló kifogást emelt azon az alapon, hogy a kereset érvényesítése egyáltalában nem tartozik polgári perútra. A járásbíróság a kifogásnak helyt adott és a pert megszüntette. A törvényszék ezt az ítéletet helybenhagyta és a Kúria *A. Zs.* felülvizsgálati kérelmét *elutasította*. Az alsó bíróságok kimondották, hogy a Chevra az ügyeit önkormányzatilag igazgatja, az önkormányzati hatáskör pedig az ügynek polgári perútra vitelét kizárja. A Kúria ehhez hozzáteszi, hogy az az ügydöntő kérdés, miszerint a tervezett síremlék a zsidó vallás hagyományaiba és szokásaiba ütközik-e, nyilván a vallás körébe esik és nem tartozik a polgári bíróság hatáskörébe. Minthogy pedig ugyanabban az ügyben a közigazgatási hatóság is, a rendes bíróság is jogerősen leszállította hatáskörét, a Kúria az iratokat a Hatásköri Bíróság elé terjesztette.

Finomszesz és borpárlat között fennálló jelentékeny árkülönbözet folytán ismét fokozottan fennáll a חששנסך
Aki megbizható kóser,
אסילו למהדרין מן המהדרין
RUM, LIKŐR és SZILVÓRIUMRA
reflektál, szíveskedjék rendelésével felkeresni.
SCHWARZ JÓZSEF
nagykereskedő
rum és likőrgyáros
SÁRVÁR
Elsőrangú referenciák

Ezután a Hatásköri Bíróság meghozta, *1923. Hb 18-7. sz.* határozatát, mely így hangzik:

„Az a kérdés, hogy valamely Chevra-Kadisa temetőjében felállítani szándékolt síremlék az izraelita vallás hagyományaiba ütközik-e vagy sem, az egyleti önkormányzat körébe tartozik és sem rendes bírói, sem közigazgatási hatósági eljárás tárgya nem lehet".

Igen érdekes a Hatásköri Bíróság határozatának indokolása, amely a köv. tartalmazza: „... Minthogy minden temetkezési ügy merőben a helyi viszonyoktól és szokásoktól függ, minthogy továbbá a szóbanlevő Chevra Kadisa egylet főcélja éppen az izraeliták helyi temetkezési hagyományainak ritusszerű ápolása, ennélfogva a szóbanlevő kérdés eldöntése egyáltalában nem a közigazgatási hatóságoknak, mégkevésbé a rendes bíróságnak, hanem *kizárólag a helyi Chevra Kadisa alapszabályszerű önkormányzatának körébe, illetőleg vallási kérdésben az egylettel szemben netalán felügyeletre hivatott egyházi szervnek hatáskörébe tartozik.* Nem merülvén fel az önkormányzati ügykör túllépése, arra sincs alap, hogy a közigazgatási hatóság a jelen ügyet az egyesületekről szóló 1508/1875. B. M. sz. körrendelet alapján vonja felülvizsgálati hatáskörébe".

Dr. Stern Miklós ügyvédjelölt.

HIREK

NAPTÁR

(Pénteken estefelé előbb chanuka-gyertyagyújtás, utana a sabosz-gyertyák.)

שבת חנוכה, Mikécz, Kiszlév 28.

— Rajs-chajdes bencsolás —

Gyertyagyujtás (Bpest): 3.42

שבת kimenetele „ : 4 35

(Szombatesti chanuka-gyertyagyujtás a templomban *V'jiten l'chó* előtt, otthon pedig havdóló után)

Hétfő-kedd Chanuka 6. és 7. napja: Rajs-chajdes Tévész

Szerda: Chanuka 8-ik napja

Sabosz Vajigas, Tévész 5.

Gyertyagyújtás 3.42, **שבת** kimenetele 4.35

Csütörtök (dec. 24) Aszóró B'tévész

Tisztelt olvasóinknak és barátainknak vig Chanukát kivánunk.

Legközelebbi szám אי"ה dec. 24.

— **Szombattartók állásközvetítése.** A Tiferesz Bachurim Smirasz Sabbosz Bizottsága jelentése szerint a következő állások betölthetők. **Budapesten:** 1 cipőgyári segéd, 1 könyvügynök, 1 fűszer tanuló, 1 kifutó, 1 kisasszony gyermek mellé (német), 1 eladónő, 1 gép- és gyorsírónő, 1 háztartásbeli. **Vidéken:** 2 vas- és fűszerkeresk. segéd, 1 vas- és festékes segéd, 1 üveges segéd, 1 rövid- és kötöttárú segéd, 1 bőr- és fűszerkereskedő segéd, 1 divatárú utazó, 1 cipőfelsőrész ragasztó, 2 vaskereskedő segéd, 1 fűszer és gyarmatárú segéd, 1 könyvkötő segéd, 1 kőfaragó segéd, 2 nyomdász segéd, 2 háztartásbeli, 1 nevelőnő (német), 1 tűzőnő, 1 kisasszony gyermek mellé. — Jelentkezés a Tiferesz Bachurim helyiségében (Kazinczy-utca 27.) este 7—8-ig, az orth. hitközség irodájában (Dob-utca 35.) egész nap.

— **Haláleset.** Súlyos gyász érte a sajószentpéteri hitközség hosszú éveken át volt elnökét, Heimlich Jenőt. Felesége, a valódi nemeslelkű zsidóasszony, 56 éves korában elhúnyt. A végtisztességen, melyen az egész hitközség részt vett, Grünfeld Henrik főrabbi búcsúztatta. Dr. Sichermann Sándor, a hitközség új elnöke, anyósát gyászolja a megdicsöültben.

— **Heves választási küzdelem Eperjesen.** A nagy hitközségi machlajkót megelőzött választás körül komplikációk merültek fel. A szavazatok összeolvasásánál ugyanis kiderült, hogy 55 képviselőtestületi tag 57 szavazatot adott le. Ezek közül négy szavazatot megsemmisítettek. Ezután egy másik komplikáció is jelentkezett: Dr. Spirára 27, míg dr. Neuwirtra 26 szavazat esett, mire a választóbizottság elnöke elnapolta a választás eredményének kihirdetését. Mint most jelentik, a pozsonyi központi iroda megerősítette dr. Spira Gyulának elnökké való megválasztását, akit már be is iktattak.

— **A budapesti jisüv erecz jiszróélbizottság** december 6-án, vasárnap ülést tartott óbudai Freudiger Ábrahám elnöklete alatt. Elnök beszámolt a bizottság munkájáról és törekvéseiről. A beszámolót élénk vita követte, melyben résztvettek Sussmann rabbi társelnök, óbudai Freudiger Károly, Klein Márkusz, dr. Deutsch Adolf, Schreiber Sámuel, Reitmann Manó, Fischer Ármin, óbudai Freudiger Fülöp, Frank Ábrahám, stb. A pénztári jelentést óbudai Freudiger Samu és Stern Leó terjesztették elő, melyből kitűnt, hogy a kedvezőtlen viszonyok dacára a tagok aránylag szépen teljesítik vállalt kötelezettségüket. Az eredményes munka érdekében, a bizottság a köv. határozatokat hozta: A végleges tisztikar megválasztása céljából óbudai Freudiger Károly elnöklete alatt jelölő bizottságot küld ki, mely záros határidőn belül jelentést tesz az ideiglenes vezetőségnek. A jelölések megejtése után a közgyülés megválasztja az elnökséget és a választmányt. Az ifjúsági szervekkel (alijasz tiferesz) való kapcsolatok tisztázását és a certifikátumokról szóló elaborátum elkészítését Fischer Andor, Heiden Géza és Herzfeld Herman biz. tagok vállalták. Minden felszólalás abban a reményben csendült ki, hogy a szentföldi helyzet előreláthatólag tisztázódik és a vallásos zsidóság aktív résztvevője lehet az ottani munkának. A bizottság reméli és elvárja, hogy mindazon tagok, kik annak idején lelkesedéssel csatlakoztak a jisüv-mozgalomhoz, szeretettel és kitartással sorakoznak a jövőben is azok mögé, akik Erecz Jiszróélért dolgozni akarnak.

— **Óvatosság az ecet beszerzésénél.** Illetékes helyről közlik velünk, hogy egy újabb keletű kormányintézkedés folytán 120.000 hl bort szesszé dolgoznak fel, amely szeszből azután esetleg ecetet gyártanak. Ennek folytán igen fontos, hogy a fogyasztóközönség az ecetet — a mészech-bor aggályának elkerülésére — rituális szempontból megbízható kereskedőnél szerezze be, a kereskedő pedig jól teszi, ha ecetszükségletét csakis oly ecetgyárban szerzi be, melynek tulajdonosa saját személyében teljesen megbízható. (Ugyanilyen óvatosság kell szeszáruknál is. **Szerk.**)

— **Hitleréknek nem kell a biblia.** A „Westdeutscher Beobachter" egyik legutóbbi számában írja: „Mélyen kárhoztatandó és elszomorító, hogy a szegény gyerekeket még ma is olyan szörnyűségekkel kínozzák, mint a biblia. Helyes volna, ha az ótestamentum, egész zsidódicsőitő szellemével, eltünne a német iskola tanrendjéből. A németül érző német szülők német iskolát követelnek, minden vallási ráadás nélkül. Az még nem jelent harcot az istenhit ellen, ha az ótestamentumot: a zsidó piszkosságok gyüjteményét és a teológusokat eltávolítják az iskola teréből. Ezzel csak a népi közösség eszméjének szolgálunk". — Kommentár fölösleges.

— **Chanukaünnepély.** A budapesti „Pirché Tiferesz Bachurim" szombat este 8-kor a hitk. dísztermében (Dob-utca 35.) jótékonycélú chanukaünnepélyt rendez, melyre a t. közönség ezúton meghivatik.

ארמה' כשר

KARMEL PENZIÓ

Friedmann Józsefné

Budapest, Andrássy-ut 43.

Telefon: 1-289-67.

Elsőrendű villamos és autóbuszösszeköttetés a város minden irányában.

Modern kényelemmel berendezett folyóvizes szobák, elsőrangu — kivánatra diétás — konyha.

Referencia:

Bpesti orth. rabbiság

Divatos, izléses parókák hullámos hajból

PIECHNIK és MECHTL-nél

Hajműterem IV., Váci-utca 18. Mérsékelt árak!

— **Tóraavatások Budapesten.** Sabosz Chanükó napján, a reggeli ima keretében avatják fel az orth. sasz-chevrában, Klein Márkusz elnök újonnan iratott Széferjét. Ugyanakkor a Garay-utca 48. sz. templomban is lesz Chinüch Széfer Tajró: a Spitzer testvérek (Slajmo Jüdó és R'üvén) által, megb. szüleik emlékére adományozott Tóra lesz felavatva.

— **Kolozsvárott** óriási megdöbbenést keltett, hogy L. M. mészáros, aki eddig orth. húst is kimért, ittas állapotban késsel megszúrta egyik kollégáját.

— **Bészhamidros felavatás.** Túráról jelentik: „A néhány hónappal ezelőtt orthodox-szá lett fiókhitközségünknek lélekemelő élményét jelentette a napokban lefolyt bészhamidros-avatás. Az ünnepély Klein Viktor kántor zsoltárszámaival kezdődött ,majd Klein Mózes rabbi klasszikus felavató beszédében megelégedetten rámutatott a hívek áldozatkészségére és a községben a jellegváltozás óta örvendetesen tapasztalt vallásosabb szellemre, melynek további ápolását és mélyítését szent feladatának tekinti. Neumann Mór chevragabe beszélt még nagy hatással, majd Leitersdorfer Sándor elnök bankettet adott a felavatási ünnepség tiszteletére".

— **„Makkabeusi tánc".** Egy most megjelent régészeti értekezésben olvassuk, hogy a középkorban „haláltánc" nevezetű színdarabokat adtak elő. Ezeknek a daraboknak az volt a szerkezetük, hogy a „Halál" előtt felvonulnak különféle rangú és rendű emberek, körültáncolják és ő azután sorban a sírba irányítja őket. Az egésznek a tendenciája pedig az volt, hogy a néző jusson tudatára mulandóságának és tartózkodjék gögösségtől és felfuvalkodottságtól. A halháltáncnak francia neve: **Danse macabre.** (Olvasd: Dansz makabr.) Az első szó jelentése: **„tánc"**, a másik szóé: **„rejtelmes".** Most azonban kiderült, hogy a **„makabr"** szó a megcsonkított alakja a **„makkabeus"** szónak. Hogy jönnek ide a makkabeusok? Úgy, hogy olyan színdarabokat is játszottak, amikor a halál előtt felvonult a (római katolikus egyház által szentekké avatott) hét makkabeusi vértanú, akikről lapunk más helyén megemlékezünk. Az említett két francia szó tehát tulajdonképpen azt jelenti: „makkabeusi tánc". — Ezzel kapcsolatban megemlékezünk a talmudban Taanisz végén megemlített túlvilági táncról: „A túlvilágban, tanítja a talmud, a jámborok körtáncot lejtenek majdan az Örökkévaló előtt és zengik Jesájo próféta versét: „Ime, ez a mi I'tenünk, ebben reménykedtünk, ő fog bennünket segíteni." A középkori profán körtánc tehát ijesztget és megdöbbent, a talmudi beállítás viszont eltölt örömmel és bizalommal...

NISZEL

ORTH. KÓSER ÉTTEREM

Rombach-utca 16.

Telefon: 13-79-89 és 14-39-96

1 kenyér
hus
burgonya v. rizs
tészta v. fröccs
pengő

Halak

60 fillértől

Lakodalmi ebédek, bankettek, diszteritések már

1.20-tól

Zamatos idei

BOR

utcán át

60 fillér

— **Izgalmas hitk. választás Érsekújvárott.** A dec. 6-án vasárnap megejtett választás, mint nekünk jelentik, igen heves lefolyású volt és számos eddigi elöljáró (Stern Ignác, id. Lővy Samu, Kohn Rafael, Teltsch Nátán, Glück Miksa) nem lett újból megválasztva. Ellenben megválasztattak: Reichfeld József, Herzog Gyula, Levin József, Lővy Herman, László Sándor, dr. Adler Jenő.

— **A rákospalotai T. B.** szombat este ünnepélyes melave malkó keretében avatta fel új helyiségeit. A beszédek és felköszöntők sorát Kind elnök nyitotta meg, aki szeretettel üdvözölte a vendégeket, elsősorban Duschinsky Mihály főrabbit és dr. Deutsch Adolf igazgatót, az ifjúság lelkes barátját és biztoskezű irányítóját. Duschinsky főrabbi a tanulás fontosságáról, dr. Deutsch igazgató pedig az ifjúság kötelességeiről tartott mélyenszántó előadást.

— **A budapesti orth. leánytovábbképző** vasárnap esti előzetes chanukaünnepélye kitünően sikerült. Klopfer Vilma, Bernstein Éva, Briszk Ida, Indig Magda, Kohn Alice, Meisels Ella, Mermelstein Magda, Müller Márta, Platschek Irén, Schnürmacher Vera, Weisz Edit, mindannyian kiválót nyujtottak. Előadás után a szülők melegen gratuláltak a tanfolyam tanárának, Stern Magdának.

— **A budapesti orth. leányegylet** értesíti a hölgyközönséget, hogy előadását december 19-re elhalasztotta.

— **Péntekesti előadás és chanukaünnepély.** A budapesti T. B. VII. ker. csoportjának (Garay-utca 48. templom) helyiségében, ma, péntek este egynegyed 8 órakor Liszer Simon tart előadást. Ugyanott vasárnap délután fél 5-kor gyermekfelruházással egybekötött chanukaünnepély lesz.

— **A földesi T. B.** tisztikara: Robicsek Gyula elnök, Mautlinger Jenő alelnök, Weinberger Andor gondnok, Roth Ernő jegyző, Nyúl E. pénztárnok, Grosz E., Rosenblüth L. ellenőrök. Választmány: Robitsek L., Pláner A.

x Feltűnést kelt Spitz Herman szombattartó cég selyem, szövet, bársony és mosóárú okkáziója. Gazdag választék, olcsó árak. Budapest, Erzsébet-körút 34.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Kiadóhivatalunknak szüksége lenne néhány ezidei 26. számú Zsidó Ujság-ra. Aki nélkülözheti, szíveskedjék azt beküldeni, kedvességét könyvajándékkal honoráljuk. — **Érdeklődő:** A hitközségi választások felfüggesztése nem vonatkozik orth. hitközségekre.

Menyasszonyi ajándékok, óra és ékszerárúk legmegbízhatóbb vétel és eladási forrása **GESTETTNER IMRE, Ujpest, Király-u 47 Budapesti telefon: 2—945—60 Ekszertőzsdetag**

A nagy stadlon

Elbeszélés a XVI. századból, Lehmann nyomán. 3

— *Fontos ügyben jön,* folytatta. Egy kitért zsidó, Pfefferkorn, a kölni szerzetesek által rábírva, a császártól azt az engedélyt nyerte, hogy az összes héber könyveket elkobozza. Frankfurtban 1500 művet szedett össze. A zsidók kétségbe vannak esve, hisz mit ér az életük, ha szentkönyveik nincsenek. El akarnak küldeni a császárhoz könyörgődeputációt, de attól kell tartani, hogy a lelkiismeretlen kitért, még előbb elégeti a könyveket, mielőtt a zsidó küldöttség elérte volna a császárt. Joselin barátom aziránt akar esedezni, hogy kegyeskedjék ebben az ügyben halasztást elérni.

A választófejedelem összeráncolta a homlokát, majd azt mondta:

— *Nem tehetek az ügyben semmit, hiszen országomat közvetlenül nem érinti a dolog.*

— Legyen szabad megemlítenem, hogy szorongatott hittestvéreim hajlandók volnának 10.000 ezüstforintot fizetni az elhalasztásért.

— A pénz ugyan jóljönne pénztáramnak, de mégsem tartozik hozzám. Ha az a haszontalan Pfefferkorn merészelne valamit az én területemen csinálni, akkor én ellátnám a baját...

Lippmann orvos hazament, ott várta már R. Joselmann és társa. Az orvos arcán meglátszott a lehangoltság és a kétségbeesés. Elmondta, hogy Uriel nem hajlandó közbelépni. R. Joselmann higgadtan így szólt az orvoshoz:

— Legyen szíves, mondja el nekem szóról-szóra, hogy mit mondott.

Mikor végig elmondta, megszólalt R. Joselmann:

— A helyzet nem olyan kétségbeejtő. Rögtön leutazom Frankfurtba, I'ten segítségével fogtok rólam valamit hallani.

Lovat szereztek neki, ráült és elvágtatott. A Rajna mellett vezetett el útja, sokféle gondolat kaválygott fejében. Közben a nap lemenőben volt, R. Joselmann leszállt a lóról, *minchót* imádkozott. Mikor befejezte, felült ismét a lóra és akkor eszébe jutott valami, ami mosolyra késztette. *Hanau* városában olyan öltönyt vásárolt magának, amilyet keresztény polgárok viseltek akkortájt és ebben érkezett meg Frankfurtba, ahol senki nem ismerte meg.

Frankfurtban egy vendéglőben vacsoránál ült egy kicsiny, csúnya, vöröshajú, óriási orrú és nagy szájú emberke, mellette egy fiatal, de meglehetősen szemérmetlenül viselkedő nő. A férfi éppen befejezte az étkezést. Látszott a maradékokon, hogy óriási adag húst kebelezett be és utána szorgalmasan itta nagy pohárban a rajnai bort.

— Hidd el, Mária, érdemes az egyházba térni, ha a tréfli koszt ilyen jó...

— Úgy is van, Joszele!

— Bocsánat, de a keresztségben a *Johannes* nevet nyertem.

— Helyes is, kedves Joszele, illetőleg Johannes, de a szokás hatalma oly nagy, nem tudok leszokni a Joszele névről. De azért én téged nagyon okosnak tartalak, sokkal jobb így, hisz kitérésed által megmenekültél az akasztófától.

— Fogd be már a szádat, hisz a te életmódod...

Erre az asszony egyszerűen rátapasztotta a kezét a szájára és azt mondta:

— Beszéljünk okosabbról, kijelentem neked, hogy nagyon sok pénzt kértél a frankfurtiaktól, nem képesek annyit fizetni! Százezer arany forintot! Mit gondolsz! Így nem csinálsz jó üzletet, elégedj meg ötvenezerrel!

— *Ugyan kérlek, ennyit ígértem a kölni szerzeteseknek, mi maradna akkor nekem?* Pedig én úgy akartam megcsinálni, hogy a pénzből visszamegyek Morvaországba, veszek egy birtokot és ott vígan leéljük napjainkat.

Kopogtattak az ajtón, a belépő bemutatkozott:

— Ha szerencsém van üdvözölni a tisztes megtértet, Pfefferkorn Johannes urat és szemérmes élettársát, akkor bejelentem, hogy én is megtért vagyok és nevem Rafael.

— I'ten hozta, mit óhajt?

— Igen fontosat, de nem tudom, vajjon nagybecsű neje előtt beszélhetek-e?

— Nincsen semmi titkom előtte, csak beszéljen Kegyelmed!

— Figyelmeztetni akarom, hogy a frankfurti zsidók a császárhoz küldöttséget menesztenek, hogy ne kelljen megfizetniök a százezer arany forintot.

— Nem baj, a császár nem fogadja őket.

— Nagyon helyes, de azt akarják bebizonyítani, hogy csak a gazdag frankfurti zsidóktól akar Kegyelmed pénzt kizsarolni és a szegényebb községeket békében hagyja. Azért jó volna, ha Mainz környékén tevékenykednék, ott szegényebbek a zsidók és senki nem fogja azzal gyanúsítani, hogy pénzt akar zsarolni.

— Nagyszerű gondolat, még ma Mainzba utazom hajóval.

— Tudja mit? Ne várjunk hajóra, az csak holnapután indul, én ugyis kocsin megyek most Mainzba, elviszem Kegyelmedet és a mélyen tisztelt feleségét is és ott Mainzban szíveskedjék, a kocsi költségeihez hozzájárulni.

Elérkeztek egy Mainz közvetlen közelében levő faluba, *Weisenauba,* ahol nem lakott rabbi, csak egy szegény melamed. A mesümed lefoglalt nála egy pár *széfert* és elismervényt adott neki a könyvekről. Ott azután elvált az állítólagos Rafaeltól. Utóbbi dolgára ment, de nemsokára újra megjelent a melamed házában és azt mondta neki:

— Kedves Reb Jékel, nem lehet tudni, mikor adja vissza ez a mesümed a könyveket, itt van 5 forint, adja ide az ő elismervényét.

A szegény ember nagyon megörült a jó üzletnek, elfogadta a pénzt, amire az ismeretlen kérte, mondja meg neki, hol lehetne egy jó hátaslovat kapni. A melamed mindjárt hívatta a szomszédos lókereskedőt, aki amikor az idegent meglátta, azonnal felismerte:

— Sólem Aléchem — köszöntötte örömmel — legyen üdvözölve Reb Joselmann, minden lovam rendelkezésére áll, hagyja itt fáradt lovát nálam és bármelyiket elviheti.

— Hát ismer engem?

— Igen! Három héttel ezelőtt láttam Fuggerék-nél, amikor lovat szállítottam oda.

A melamed csak bámult és csodálkozástól szóhoz sem juthatott. — Reb Joselmann rövid időn belül nyeregben volt. *(Folyt. köv.)*

A közösség szolgálatában!

Egyik olvasónk beküldötte nekünk egy világi folyóirat legutóbbi számát, amely a mindig megismétlődő ifjúsági tüntetések egyik nagy igazságtalanságáról szól.

— Eltekintve a külpolitikai és idegenforgalmi szempontoktól — írja a lap — egészen logikátlan, hogy tüntető sétákat rendeznek a Belvárosban, ahol az üzletek nagyrésze nincs is zsidó kézen. Azután megjelennek a tüntetők a Rombach utca környékén, holott ott a zsidók olyan szegény proletársorban kinlódó népréteget képviselnek, oly inséges életet élnek, hogy igazán nem lehet azt mondani, hogy, ők elveszik a keresztény ifjúságnak pozicióit, vagy megakadályozzák belekapcsolódását a bankokrácia hivatalaiba. Az igazság az, hogy azokhoz, akiknek tulajdonképpen szólnak, nem is jutnak el a tüntető menetek zsidóellenes kiáltásai; a budapesti zsidóság gazdag része a budai hegyek között él saját villában, jólétben és biztonságban. Mit akarnak tehát a keservesen dolgozó és küzdő kis polgári zsidóktól?...

Ha valóban úgy áll a helyzet, ahogy ez a cikk állítja, hogy a nagy iparbárók csak messziről szemlélik a nekik szóló tüntetéseket akkor csak azt mondhatjuk rá, hogy az nem jól van. *Omajsz* próféta (VI. 4) örök igazságot hirdetett akkor, amikor annak a társadalomnak összeomlását jövendöli, ahol a gazdagok „elefántcsont nyoszolyákon heverésznek *(hasajchvim al mittajsz sén)* és kevereteken nyujtózkodnak *(üszrüchim al arszajszom),* zene hangja mellett élvezik az életet... *(hapajrtim al pi hanóvel...)* és nem törődnek a szegény nép szenvedéseivel *(v'laj nechlü al sever jajszéf)*".

Nagy erkölcsi kötelesség tehát, a tehetségeseket feladatuk teljesítésére felhívni. Hisz meg kell gondolniok, hogy a járvány előbb-utóbb mindenkit utólérhet és azért közösen kell óvakodni és védekezni ellene. Sorsközösséget kellene érezniök a tehetetlenekkel, a lesújtottakkal, azoknak, akiknek még van hatalmuk és még van pénzük és segíteni tudnának. Inkább adjunk, semhogy azután ugyis elvegyék tőlünk. Inkább adományozzunk a szociális kiegyenlítődés, az igazi *gemilüsz-cheszed* szentélyére, semhogy elszedjék, profán és talán zsidóellenes célok aranyborjúja.

Legolcsóbb, legízletesebb orth. כשר házikoszt
Wesselényi-utca 18.
(Kazinczy-utca sarok)
Weisz Mendel
éttermében.
Telefon: 1—442—75
Négyfogásos menü:
leves, hús, főzelék, tészta P1.40
Halfélék
minden időben
VII. Wesselényi-u. 18
(Kazinczy-u. sarok)
Címre ügyelni!

A statusquo hitközségek körül

Sátoraljaújhelyről figyelemreméltó mozgalomról értesítenek bennünket. Arról van szó, hogy az ottani statusquo hitközség felakarja adni önállóságát és az ottani orthodox hitközségbe akar egybeolvadni. Az orth. hitközség azonban természetszerüleg nem óhajtja ezt az unifikációt, de azt is ellenzi, hogy esetleg külön orth. hitközséggé alakuljanak.

Az újhelyi statusquo mozgalommal kapcsolatban megjegyzendő, hogy az utóbbi időben a neológ sajtóban mind sürübben nyilatkozik meg az óhaj aziránt, hogy a statusquo szövetség csatlakozzék a neológ szervezethez. Az egyik cikkíró például igen helyesen fejtegeti, hogy járt egy nagyobb statusquo hitközségben, ahol azt tapasztalta, hogy a vallási helyzet ugyanaz, mint a pesti neológiában tehát nem lát különbséget a kettő között .Ezzel kapcsolatban felveti azután a kérdést, miért nem fogadná be azt a hitközséget, a neológ szervezet?

A kérdés ilyetén beállítása természetesen nem helyes, mert hiszen nincs is szó arról, hogy a neológia nem fogadná be a statusquókat. Nagyonis szívesen bekebelezné a neológia a statusquo hitközségeket. Csak tudni kell, hogy a statusquo szövetség vezetői, a legnagyobb erőfeszítések árán vívták ki különállásukat. A neológ lap cikkírójának kérdését tehát a statusquo szövetség nagyrabecsült vezetőihez kell címezni. Hozzájuk kell intézni a kérdést, vajjon a szövetség megalakitása óta eltelt nehány év folyamán revideálták-e különállási álláspontjukat...

A dologról objektiven tárgyalva le kell szögezni: mind az orthodox, mind a kongresszusi szervezet hivatott tényezői vallják, hogy a — mindössze nemjelentékeny számú — statusquo hitközség szervezeti különállása gyengíti a zsidóság külső frontját, vesztesége a neológiának, de nem jelenti megerősitését a vallásosságnak. Szlovákiában ténylegesen be is olvadtak a statusquo hitközségek a neológiába. Ott csakis kétféle hitközség: *orthodox,* vagy *nem-orthodox* (u. n. „Jesurun") hitközség létezik.

Játékárut „Sanyi bácsi játékboltja" árusit legolcsóbban
Király-u. 88. (Izabella-ucca sarok.) Szombaton zárva.

CSALÁDI HIREK

(Négy sorig P 4, azonfelül soronként P 1.)

Rebenwurzl Lili Budapest és *Weisz Hugó* Wien-Dunajská Streda jegyesek.

Ehrengruber Eszti és *Spira Hilel* (Varannó) jegyesek.

Wigdorovits Rózsika Pápa, *Weinberger Jenő* Cigánd jegyesek.

Stein Gitus Pápa és *Schiffer Michel* Pápa (Jeruzsálem) jegyesek.

Kinderfreund Blüme Tarnow-Jeruzsálem, *Szoffer Dávid* Paks-Jeruzsálem jegyesek.

Friedmann Rózsika Abaújszántó-Miskolc, *Günsberger József* Sárvár jegyesek.

Mayer Ignác gyáros szombaton ünnepelte Aharon Eliezer fia barmiczvóavatását, melyen a fővárosi orthodoxia színe-java megjelent. Az ifjú kitünő psettlit is mondott.

Legfinomabb kivitelű, divatos parókák: **Altschülernél,** Budapest, VII., **Csányi-utca 12.** (Telefon: 1-310-79.)

x Jubadont orth. kóser fogkrém, amely a bpesti orth. rabbiság felügyelete alatt készül, az összes orth. fűszerüzletekben kapható. Ezt a príma fogkrémet, mely tubusokban kerül forgalomba, összes vallásos hittestvéreinknek ajánljuk. (Lásd hirdetést.)

Chanukára ajándékba zsidó könyvet

GONDOS SÁNDOR

zsidó könyvkereskedéséből

BUDAPEST,

Andrássy út 53. Telefon: 1-171-22

SZŐRME SZÜKSÉGLETÉT STERN SZŰCS SZALONJÁBAN ZEREZZE BE

Szombaton zárva.

BUDAPEST DOROTTYA-UTCA 9.

TELEFON: 1-823-51.

Rendelések, átalakítások, prémezések legfinomabb minőség és kivitelben.

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetesek díjszabása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betükből 32 fillér. Állástkeresőknél 10, ill. 20 fillér. Legkisebb hirdetés díja 2 pengő. **Az összeg előre küldendő be;** lehet 10 filléres levélbélyegekben is. Jeligés levelekhez 20 fillér bélyeg mellékelendő.

FÉRJHEZ adnám 27 éves csinos leányomat, 5000 P hozománnyal és berendezett lakással. „Komoly"

FIATAL szombattartó füszeressegédet felveszek. Fogel, Miskolc. Szt. István-u. 34.

HASZNÁLT ספרים ,u. m. *Sasz, Tűrim, Moginim,* שו"ת stb, állandóan legolcsóbban: *Moskovitz Adolf* könyvkereskedőnél, *Debrecen,* Pásti-u. 2. (Válaszbélyeg.)

MÁTRAFÜREDEN a közismert orth. kóser Klein-penzió, megfelelő számú jelentkezés esetén december 24-től január 6-ig nyitva. Szobafoglalás és érdeklődés: Ifj. Klein Sámuel. Mátrafüred.

FÜSTÖLT libahús, *orth. kóser,* Magyarország legolcsóbb beszerzési forrása: *Kornhauser* Adolf, Debrecen, Simonffy-u. 1.

EGYETEMET végzett 32 éves volt jesivabócher, kinek nehány ezer pengő készpénze van, keres intelligens, szép vallásos leányt megfelelő hozománnyal. „Ezer" jelige.

LEÁNYOM számára keresek jóhangú fiatalembert, akinek képesítése van saalo-paszkenolásra. Állásba juttatom. „Hozomány" jel.

ÁPOLÓNŐ vallásos privátházba ajánlkozik. „Ápolónő" jeligére.

PÉKSÉGGEL és füszerüzlettel rendelkező 26 éves fiatalember nősülne. „15.000 P" jelige.

VIDÉKI úrileány férjhez menne biztos existenciával bíró szombattártó fiatalemberhez. „P 5000" jelige. (20 fill. bély.)

NŐSÜLNE, esetleg benősülne 43 éves vallásos magánhivatalnok P 300 havi jövedelemmel. P 8000.— készpénz is van. „Orthodox" jel.

RÉG bevezetett fűszer vegyeskereskedés családi okok miatt átadó. 4—5000 P tőkével azonnal átvehető. „Fürdővárosban" jelige. (20 fill. bélyeg).

SAMESZ-állás száztagú hitközségben lelépés ellenében átadó. Jó parnósze. „Magyar állampolgár" jeligéjü leveleket kiadó továbbít. (20. fill. bélyeg).

MISKOLCON füstöltárút Perlsteinnél vegyen. Szechenyi u.

DIÓ, elsőrendű, csemegebélű, kg-ja 74 fillér. Utánvéttel szállít: Mandl Márton, Gyöngyös.

EBÉDKOSZTOT orth. kósert tiszta helyen keresek. „Vörösmarty-utcához közel" jelige.

PRIMA *Moginim, Jajre Déo, Rif* eladó. Bpest, VII., Péterffy Sándor-utca 29. fsz. 8.

DRÓSEKAT németül, mindenféle ünnepélyes alkalomra: *barmiczvó, chaszene, próba-* és *székfoglaló* előadásokat stb. P 5.50 előzetes beküldése ellenében: psettlit külön díjazással; diszkréció mellett frankó szállít: *Braun Izráel* rabbi, Bpest, Szövetség-u. 43.

CSINOS fiatal, kimondottan szép leányrokonom részére intelligens bóchür talmidchóchomot keresek. 3000 P-t kap és álláshoz juttatom. „Bász Talmidchóchom" jelige. (20 fill. bélyeg).

NÉMET AJKU fiatalabb lányt keresek 2 kisebb gyerekhez, emigrált is lehet. Fényképpel ellátott ajánlatokat „Vidéki város" jelige alatt kiadóhivatal továbbít. (20. fill. bélyeg.)

PERFEKT német kisasszonyt két gyermek mellé keresek. Wesselényi-u. 6. II. 2.

KOSZTÜMÖKET, télikabátokat estélyi és utcai ruhákat, elsőrendű kivitelben méltányos árban, modell-rajzok után készít: *Weiszmann Gizella* francia és angol női szabósága, *Bp. Király-utca 13.* (Gozsdu udvar, IV. épület II. 22.) Ugyanott szombattartó tanulóleányok felvétetnek.

KERESEK csinos, intelligens üzletben jártas 20—22 éves orth. úrileányt, 12.000 P hozománnyal. Saját házzal és üzlettel rendelkező, jesivát látogatott 28 éves fiatalember vagyok. „Én is annyival rendelkezem" jelige. (20 fill. bély.)

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ
Springer, Bethlen Gábor utca 33.

Orth. כשר kakaó és csokoládé a legfinomabb kivitelben

Keksz, levestészták és ostyaáruk. Diabetikusok részére „levegő" kenyér. Elsőrendű dessert és különlegességek.

WEISZ MÓR

orth. kóser keksz, kétszersült és süteménygyára Budapest, VII. Dob-utca 22. - Telefon: 1-421-65

Budapest, 1936. december 25. 5697. Tévész 11. **40 fillér** **XII. évfolyam, 51-52. sz.**

אללגעמיינע יידישע צייטונג בי"ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította: **Groszberg Lipót** ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal: BUDAPEST, VI., EÖTVÖS UTCA 26/C. Telefon: 1-238-08. Csekkszámla: 50.791. Egész évre 20 pengő. Külföldre P 25.

Szerkeszti: **Groszberg Jenő**

A.M.N. MÚZEUM HIRDETÉSTÁRA

VIII. Edward és VI. György

A VIII. Edward körüli királydráma legalább egyelőre befejezést nyert. Mi zsidók természetesen elsősorban zsidó szempontból ítéljük meg az eseményt és hálával gondolunk a lemondott uralkodóra, aki tisztelettel viseltetett a zsidó törekvések iránt és mindig megértést tanusított a zsidósággal szemben. Rokonszenvvel viseltetett nemcsak az angliai zsidókkal szemben — kiknek érdekében az ő beavatkozására nemrég törvényt hozott az angol kormány a hitleristа agitáció megakadályozására — hanem mélyen együttérzett a jogara alá tartozott szentföldi zsidóság szenvedéseivel is, az arab-terror idejében. Erre vonatkozólag a november 3-án tartott trónbeszédében a köv. mondta a londoni Westminsterben:

— *Mélyen sajnálom a Palesztinában lefolyt komoly zavargásokat és őszinte örömmel fogadom az ottani helyzet javulásáról beszámoló híreket.*

Kellemes érzés tölti el az egész világ zsidóságát, hogy Windsor hercegének első útja a bécsi származású párizsi Rothschild Jenő báró ausztriai kastélyához vezetett és a zsidó báró hagyományosan vendégszerető házában piheni ki az átélt izgalmakat. Hithű zsidó szempontból megjegyzendő, hogy az exkirály vendéglátója ragaszkodik a zsidósághoz, ünnepeken zsinagógába jár. Felesége *Kitty,* bécsi zsidónő, aki kitért, hogy gróf Schönborn osztrák arisztokrata felesége lehessen. Miután a gróftól elvált, *megtért* és Rothschild báró hitvese lett.

A fajgyűlölet mai korszakában különösen nagy a jelentősége ennek az enzesfeldi kastélyban történt vendégszereplésnek. Hogy ez a látogatás mennyire fáj az antiszemitáknak, kitünik abból is, hogy *az osztrák antiszemita lapok egész egyszerűen elhallgatják a vendéglátó nevét* és csak az „enzesfeldi kastélyban történt látogatásról" beszélnek. Az is zavarba hozza a fajvédőket, hogy a volt angol király gyakran konzultálja a magyar származású, világhírű, zsidó *Neumann* professzor egyetemi tanárt, akivel szintén baráti viszonyt tart fenn.

Zsidó-politikai szempontból tekintve, Edward király lemondásának nem lehet különösebb jelentőséget tulajdonítani: *a személyváltozás nem jelent rendszerváltozást.* Mind a lemondott Edward, mind a trónra került VI. György király: az angol gentleman előkelőségével kezelik a zsidókérdést, a zsidósággal szemben egyforma tisztelettel és megértéssel viseltetnek.

Ebből az alkalomból megemlítjük, hogy az angol parlament zsidó képviselői fedett fővel esküdtek fel az új királyra. *Sir A. M. Samuel* képviselő cilinderrel a fején s bibliával a kezében (*„n'kitasz chéfecz"*) tette le az esküt. *Samuel Márkus* képviselő, akinél nem volt kalap, pápaszemének tokjával fedte be a fejét.

Ide tartozik az is, hogy a londoni *Cricklewood*-zsinagógában december 16-án tartották meg az angol hadsereg zsidó tagjainak szokásos chanukaünnepélyét. Az istentisztelet keretében *Golopp* tábori főrabbi, a zsidó legénység részéről, VI. György királynak teljes szívvel hűséget fogadott. Zsinagóga utáni ünnepségen *Stern* őrnagy felolvasta az új király táviratát, melyet a zsidó katonatisztekhez küldött: *„Kérem továbbítsa a hadsereg zsidó tagjainak a király őszinte köszönetét a baráti és lojális szerencsekívánatokért!"* — üzente az új uralkodó.

Gusztáv király és a zsidó Nobel-díjas

Stockholmból táviratozzák: A napokban folyt le Stockholmban az idei Nobel-díj nyerteseknek a Nobel-díj diploma ünnepélyes átnyujtása, *V. Gusztáv* svéd király által. Amint a király az idei orvosi Nobel-díj nyertesének *dr. Lőwi Ottó* gráci professzornak az oklevelet és az arany Nobel-érmet átnyujtotta miközben a zsidó tudósnak további szerencsét kívánt, a közönség állva hosszasan éltette dr. Lőwit. A zsidó tudós köszöntése a jelenvolt illusztris vendégek részéről is sokkal szívélyesebb formában ment végbe, mint a többi Nobel-díj nyertesek üdvözlése, ami általában mint a nácifajőrület elleni tűntetés hatott. Az előkelő angol tudós, *Henry Dale* professzor, aki a mult évi orvosi Nobel-díjat ugyanezen az ülésen vette át, az ülést követő banketten, mint „kollégáját és mesterét" üdvözölte Lőwit, akihez őt egy 35 éves barátság fűzi.

A díjkiosztásnál jelen volt dr. *Ehrenpreis Márkusz* svédországi főrabbi is. A Nobel-bizottság elnöke, *Hammerskjöld* kormányelnök üdvözölte a díj-nyerteseket, a svéd akadémia tagjait és a 2000 meghívott vendéget és beszédében utalt Nobel végrendeletére, mely szerint a díjak elosztásánál nem tehetők faji és népi különbségek.